

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ KOMİSYONU TUTANAK DERGİSİ

19'uncu Toplantı
6 Nisan 2021 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- İHTİSAS KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELELER

1.- Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün (ÇAYKUR), 2017 ve 2018 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleri

KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ KOMİSYONU

19'uncu Toplantı

6 Nisan 2021 Salı

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM KİT Komisyonu saat 15.35'te açılarak iki oturum yaptı.

Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğünün (ÇAYKUR), 2017 ve 2018 yıllarına ait bilanço ve netice hesapları ibra edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 7 Nisan 2021 Çarşamba günü toplanmak üzere saat 18.12'de toplantıya son verildi.

6 Nisan 2021 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.35

BAŞKAN: Mustafa SAVAŞ (Aydın)

BAŞKAN VEKİLİ: Nevzat ŞATIROĞLU (İstanbul)

SÖZCÜ: Mevlüt KARAKAYA (Ankara)

KÂTİP: Yavuz SUBAŞI (Balıkesir)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayıştay Başkanlığımızın ve kurumlarımızın değerli temsilcileri; hepiniz hoş geldiniz.

Toplantıyı açıyorum. (*)

II.-. İHTİSAS KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün (ÇAYKUR), 2017 ve 2018 yıllarına ait bilanço ve netice hesaplarının görüşmeleri

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Bugünkü gündemimizde Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün 2017 ve 2018 yıllarının bilanço ve netice hesapları yer almaktadır.

Sayın Genel Müdürümüzden başlamak üzere toplantımıza katılan kurum ve Sayıştay temsilcilerimizin kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Şimdi sunumunu yapması için ben sözü Sayın Genel Müdüre veriyorum.

Buyurun Sayın Genel Müdürüm.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayıştay Başkanlığı, ilgili bakanlıklar, Cumhurbaşkanlığı Varlık Fonunun değerli mensupları; teşekkülümüzün 2017-2018 yıllarına ait hesap ve işlemlere ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi KİT Alt Komisyonu tarafından hazırlanan raporun, bulgu, öneri ve diğer bulguların görüşülmesi öncesinde söz almış olmaktan dolayı teşekkürlerimi arz ediyor, şahsım ve teşekkülüm adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ülkemizde çay tarımı, Doğu Karadeniz Bölgesi'nde Rize, Artvin, Trabzon ve kısmen Giresun, Ordu illerini kapsayan 787 bin dekar alan üzerinde yaklaşık 182 bin üretici aile tarafından yapılmaktadır. Teşekkülümüz 47 yaş çay işleme ve 1 paketleme fabrikası, 1 pazarlama ve üretim bölge müdürlüğü ve 8 pazarlama bölge müdürlüğü, anatamir fabrikası, Atatürk Çay ve Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü, 39 ev dışı tüketim bayisi, 46 reyon bayisi ve 101 perakende bayisi olmak üzere toplam 186 bayiyle Türkiye'de çay sektörünün en büyüğü ve lider kuruluşudur.

Teşekkülümüzde 1 Mart 2021 tarihi itibarıyla 1.217 memur, 1.076 daimî işçi, 8.733 mevsimlik işçi olmak üzere toplam 11.026 memur, işçi personel bulunmaktadır.

(*) Coronavirus salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

Yaş çay alımlarımız, geçtiğimiz kampanya döneminde 752 bin ton yaş çay alımı yapılmış, grafikten de anlaşılacağı üzere, son yıllarda çay sektörünün ve bölgenin dönemsel olarak değişen şartları gereği, üreticilerimizi mağdur ettirmeyecek regülasyon beklentilerine karşılık gelecek çay alımları gerçekleştirilmektedir. Teşekkürümüz tarafından prestij ürün kapsamında beyaz çay için kilogramı 575 TL'den 188 kilogram çay alınmıştır. Ayrıca, 2007 yılından itibaren organik çay tarımı faaliyetlerine başlanılmış ve günümüzde 37.825 dekar alanda organik çay tarımı yapılmaktadır. Geçen yıl organik havzalardan 34.650 ton organik çay satın alınmıştır. Sadece ücret farkı 3,23 liradan 112 milyon TL organik çay fark ödemesi yapılmıştır. Teşekkür kaynaklarımızdan bugüne kadar da toplam 384 milyon TL üreticilerimize organik fark ödemesi yapılmıştır.

Üreticilerimizden satın aldığımız yaş çay bedelleri satın almayı takip eden ay içerisinde peşin olarak ödenmektedir. Bu doğrultuda, geçen yılın tamamında alınan 752 bin ton yaş çay karşılığında ve organik çay fark paralarıyla birlikte üreticilerimize toplam 2 milyar 576 milyon TL ödeme yapılmıştır.

Siyah, organik siyah, yeşil, organik yeşil ve beyaz çay olmak üzere toplam 142 bin ton çay üretimi yapılmıştır.

Paketli ve dökme çay satışlarında stok maliyeti ve yükümüzü azaltmak maksadıyla, son iki yıldır Rize Ticaret Borsası üzerinden yapılan bilgilendirmeyle yarı mamul olarak da çay satışı yapmaktayız. İhracat dâhil, toplam 125 bin ton çay satış hedefimiz yıl sonu itibarıyla 132 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Bu yıl için de yarı mamul alımıyla ilgilenen firmalarla satış görüşmelerimiz devam etmektedir. E-ticaret üzerinden yapılan satışlarımız da pandemi öncesine göre yüzde 150 oranında artış göstermektedir.

Son beş yılın ilk üç ayında yapılan çay satışlarına bakıldığında çok iyi bir başlangıç ve satış trendi yakaladığımızı söyleyebiliriz. Satışlarımızı artırmak ve sürdürülebilir kılabilmek için bilinen satış kanallarımızdan bağımsız olarak yurt içi ve yurt dışını kapsayan bir dizi bilgilendirme, tanıtım çalışmasını başlattık.

Yurt içine yönelik olarak kamu, özel birçok kurum ve kuruluş; oda, borsa, STK temsilciliklerine, valilik ve belediyeler, Emniyet ve Silahlı Kuvvetler olmak üzere yaklaşık 600 farklı noktaya ihtiyaç duyacakları çay ve çay ürünü alımlarının ÇAYKUR'dan yapılması hâlinde ihale yapılması uygulamasına son verildiğine dair kanun değişikliğinin bildirilmesi ve tanıtım mektupları ulaştırılarak mümkün olan en küçük katkıya bile ortaklık etmelerini rica ettik. Başka bir çalışmamız da ramazan, yılbaşı veya firma özeline göre oluşturulacak yardım kolisi veya hediye sepetinde çalışanlara, müşteriye dönük özel alternatif hediyeleşme çalışmalarında yer alabilmek için kurum, kuruluş, özel ve tüzel bankalara ayrıca özel bilgilendirmeler yaptık.

Yine, aynı gerekçelerle, yurt dışında ülkemizi ve her türlü millî menfaatlerimizi başarıyla temsil eden büyükelçilik, konsolosluk, ticari ataşelik ve müşavirlik gibi 223 adet farklı noktaya yazılarla ulaşarak bulundukları ülkelerde çalışabileceğimiz yerli, yabancı fark etmeksizin ulaşabileceğimiz ticari partner, temsilcilerle bağlantı kurabilmek veya bir araya gelebilmek için iletişim ve irtibat destekleri istedik. Tamamından olumlu dönüşler alıyor olmak bizleri son derece memnun etmektedir.

Beyaz çay satışı, 20 gramlık şık tasarımı ve “Beyaz İksir” ismiyle ülke genelinde seçkin mağazaların yanı sıra çay satış mağazalarımızda ve caykursatis.com internet sitesi üzerinden satışı yapılmaktadır.

Didi soğuk çay satışımız ise 3,5 milyon litresi ihracat olmak üzere 87,4 milyon litreye ulaşmıştır.

Pakistan'la olan çay satış görüşmelerimiz; ağırlıklı olarak Sri Lanka ve Kenya'dan 200 bin tona yakın çay ithal eden Pakistan'a dökme veya paketli çay satış düşüncemizin yaptığımız araştırma ve çalışmalar neticesinde gerçekleşeceğine inanmaktayız. Şayet bu düşüncemiz gerçekleşirse finansman

yükümüzün ve buna bağlı olarak stok miktarımızın rahatlamasına katkı sağlayacaktır. Satışın olumlu neticelendirilmesi için bütün yolları deniyor; devlet büyüklerimize kadar katkı sağlayabilecek bütün taraflara müracaat ediyor; büyükelçilik, konsolosluklar aracılığıyla konu yakinen takip edilmektedir.

Yarı mamul çay stok durumumuz ise, yılın ilk dönemlerinde yakalanan satış seyrine ve gelişmelere göre 2021 yılının kampanya dönemine, son yılların en düşük stok miktarı olan 65 bin ton gibi bir stokla girilmiş bulunacağız ki mart sonu itibarıyla 68 bin ton stokumuz bulunmaktadır.

Çaylıklarda gençleştirme budaması, kaliteli yaş çay yaprağı temini amacıyla budamaya tabi tutulan çaylıklar nedeniyle üreticilerin uğradıkları gelir kayıpları Bakanlığımızca karşılanmaktadır. 2020 yılında 183.912 üretici tarafından 74.518 dekar çaylık alan budanmış, karşılığında 256 milyon TL budama tazminatı yılı içerisinde üreticilerimize ödenmiştir

Çay destekleme primi; Bakanlığımız 2003 yılından itibaren çay üreticilerine yaş çay ürünü için kilogram başına destekleme ödemesi yapmaktadır. Destekleme miktarı hazine tarafından karşılanan tarımsal destekler kapsamında Bakanlığımız tarafından belirlenmekte ve ödemeler ÇAYKUR eliyle yapılmaktadır. 2020 yılında alınan yaş çay için üreticilere kilogram başına 13 kuruş üzerinden 189 milyon TL fark ödemesi, mart sonu itibarıyla ödenmiştir.

Üretim ve kalite devamlılığımız için hem mevcut imkânların devamı hem de gelecekte yaşanması muhtemel sorunların önünü alabilmek için modernizasyon, idame, yenileme ve tamamlama gibi konularda yatırım ve harcamalar yapılmaktadır. Bu minvalde 2020 yılında Muhtelif İşler Projesi'nin alt programında mevcut işletme ve ünitelerimizdeki imalat ve enerji sistemlerinin modernizasyonu, doğal gaz dönüşümü, kameralı güvenlik sistemi kurulumu, makine teçhizat alımı ve etüt proje işleri yer almıştır. 2021 yılında ise 88 milyon TL'lik Muhtelif İşler Projesi içerisinde ön soldurma yapımı, imalat sistemlerinin modernizasyonu ve yenilenmesi, buhar ve elektrik sistemleri modernizasyonu yer almaktadır.

Yatırım ödenekleri, teşekkülümüz öz kaynaklarından karşılanmakta olup yapısal ve dönüşüm yatırımlar dâhil zaruri olmayan bakım onarım, revizyon, boyama, makine teçhizat alımı ve genel temizlik işleri gibi hiçbir harcama kalemine onay vermeksizin, öncelikle mevcut imkân ve kaynaklar kullanılarak ihtiyacın giderilmesi; şayet mümkün olmuyorsa diğer İşletmelerimizde taraması yapılarak tedarik yolunun izlenmesi, en son noktada tarafımızdan satın alınması izni verilmektedir. Konuyla alakalı bütün birimlerimize son iki üç yıl içerisinde defaatle uyarı ve önleyici talimatlar yazılmıştır.

Teşekkülümüzde her yıl ortalama 650-700 işçimiz emekli olduğundan işletmelerimizde iş gücü açığı çıkmaktadır. Geçen yıl emekliye ayrılan 690 işçi için ödenen kıdem tazminatı ise 60 milyon TL'dir. 2020 yılı kampanya öncesinde 760 işçi alımı yaptığımız gibi bu yılın çay kampanya döneminden itibaren çalıştırmak üzere 600 mevsimlik işçi alımı kapsamında öncelikle 100 kişilik eski hükümlü ve engelli işçi alımlarımız tamamlanmış olup kalan 500 mevsimlik işçi alım çalışmalarımız belirlediğimiz takvim içerisinde devam etmektedir. Geçen yıl başladığımız uygulamamızda olduğu gibi bundan böyle her yıl eksilen iş gücü kadar yeni işçi alımı yapılacaktır. İşçi alımlarımız, hakkaniyeti muhafaza için İŞKUR aracılığıyla noter huzurunda kurayla yapılmakta ve yerel televizyonlardan canlı olarak yayınlanmaktadır.

Yeni çay paketleme fabrikamız, 19 dekar alan üzerinde 2019 yılında yapımı tamamlanarak üretime alınan günlük 632 ton teorik "big bag" boşaltma kapasiteli yeni paketleme fabrikamız, 634 milyon TL'ye mal olmuştur. Fındıklı Sümer Fabrikamız, 22 dekar alan üzerinde yapımı tamamlanan, 2019 yılı son sürgün döneminde deneme üretimine alınan ve 2020 kampanya döneminde fiilen üretime geçilen

günlük 320 ton çay işleme kapasiteli Sümer Çay Fabrikamız, 98 Milyon TL'ye mal olmuştur. Sadece bu yeni fabrikamızda, 16.734 dekar alanda yapılan çay alımı neticesinde 2.856 üreticimize kamu hizmeti verilmektedir.

Yapılması planlanan 3 fabrikamız vardır. İkizdere çay fabrikamız, 100 ton/gün kapasiteli çay fabrikası kurulması amacıyla 7.500 metrekare arsa kamulaştırılmış ancak zaman içerisinde Karayollarıyla yaşanan ihtilaflar nedeniyle proje ertelenmiştir. Ancak arsa devir ve ifraz işlemleri tamamlanmasının ardından proje başlatılacaktır. Çamlıhemşin çay fabrikası ise, yine 100 ton/gün kapasiteli çay fabrikası kurulması amacıyla kamulaştırma çalışmaları devam etmekte olup, bir parselde mülk sahiplerinin kendi aralarında devam eden dava nedeniyle süreç uzamıştır, konu Hukuk Müşavirliğimizce takip edilmektedir.

Yine, Didi soğuk çay üretim tesisi yapımı için -ÇAYKUR bünyesinde böyle bir tesisin yapımı için-Düzce'de daha önceden planlanan, içerisinde ve teşekkülümüzün finansman ölçeğinde projelendirme çalışmalarına başlanılmış, öngörülen yaklaşık maliyeti ise şimdilik 180 Milyon TL'dir.

2019 yılı çay sezonunda Genel Müdürlüğümüz önünde hizmete açtığımız konsept çay satış mağazalarının devamı Tirebolu, Kemalpaşa, Cumhuriyet Çay Fabrikamız, Erzurum ve İstanbul Pazarlama Bölge Müdürlüğümüz bünyesinde açılarak tüketicilerimizin hizmetine sunulmuştur. Bakanlığımızın Ankara merkez yerleşkesinde satış mağazamızın yapımı devam etmekte olup tamamlanma bilgisi yakın zamanda kamuoyuyla paylaşılacaktır.

“Çay satış mağazalarımızı yaygın market veya bakkal raflarından ayıran, farklı kılan özellikler nedir?” sorusuna en başta 100'e yakın ürün çeşidimizin bir arada aynı mekânda bulunmasını; sadece çay ürünlerine odaklı görevli personelimizin eğitilmiş ve profesyonel yaklaşımlarını; satış mağazamızın fiziksel mekân olarak geniş ve nezih oluşunu; yaptırılan tadımlarla keyifli zaman geçirilebildiğini; başka ortamlarda olmayan dökme çaylardan, özel karışım ve ürünlerden arınabildiğini; belli oranda indirimli fiyattan alışveriş yapılabilirdiğini söyleyebiliriz.

Çay atıklarının değerlendirilmesi kapsamında açığa çıkan çay atıklarının depolanması ve değerlendirilmesi konusunda yaşanan sıkıntıların kalıcı çözümü için 2 önemli projeyi uygulamaya koyduk. Bunlardan ilki, soğuk çay ve kuru çay üretim proseslerinde yoğun olarak kullanılan ve ilk yerli üretim olacak Çay Ekstraktı Üretim Projesi'dir. Yılda 10 bin ton çay atığı işleme ve bin ton ekstra üretim kapasiteli tesisimizin yapımı ve deneme üretimleri tamamlanmış, en kısa sürede normal üretime başlanılacaktır.

Diğer bir projemiz ise Rize Belediyesiyle yapılan mangal kömürü ve enerji üretimi protokolü neticesinde çay atıklarının değerlendirilmesidir. Proje tamamlandığında bu tesiste yılda 15 bin ton çay atığı değerlendirilecektir.

Zümrüt yeşil çay pudrası -matcha çayı- TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkeziyle ortak AR-GE proje çalışmamız sonrasında herhangi bir kimyasal katkı maddesi ilave edilmeden organik çay yapraklarından üretilerek elde edilen siyah ve yeşil çay pudrasını uygun ambalajlamayla piyasada tüketilebilen, kullanılabilir formata getirmiş ve yurt içinde yaygın bayilerimiz aracılığıyla önemli satış noktalarına dağıtımını tamamlamış durumdayız. Eş zamanlı olarak caykursatis.com adresinden de temin edilebilmektedir. Ayrıca, global e-satış platformu olan Amazon sitesi üzerinden de satış görüşmelerimiz neticelenmek üzeredir.

Organik yeşil çay yapraklarından elde edilen yeşil ve siyah çay pudrasının vücudumuza sağladığı faydalara gelecek olursak; şu ana kadar tespit edilebildiği ve hayatımızda günlük düzenli aralıklarla tüketildiği kadarıyla vücudumuzda toksin ve ödem atırtıcı, kan şekerini düzenleyici, metabolizmayı

hızlandırıcı, detoks etkisiyle kilo vermeye yardımcı, hücre yenilenmesini hızlandırıcı, enerji veren, enfeksiyonlara karşı koruyucu, rahatlama ve zihinsel uyarıcı, tip 2 diyabetini kontrol altına alma gibi birçok olumlu etkileri bulunmaktadır.

Kişisel tüketimin yanı sıra çok yönlü, özellikle gıda ve kozmetik gibi farklı sektörlerde ortak ürün olarak kullanılmaktadır ki sade içecekler, dondurma, kek, kurabiye, makarna ve benzeri gibi ilk aklı gelen ürünlerdir. Yeşil çayı dondurma ve makarnada kullanma proje çalışmalarımızı somutlaştırabilmek için ilgili firmalarla çalışmalarımız devam etmektedir.

Yine, son zamanlarda öncelikle doğu için, daha sonra tüm ülke genelinde satışına karar verdiğimiz Mezopotamya çayı sertlik ve yöre insanının tüketim alışkanlığına en yakın olan, özel harmanlarla yapılmış olan yeni bir çay çeşidi çıkardık.

“Elek altı çayı” dediğimiz, yine “Efsane çay” diye de bilinen ve yoğun çay tadını, kokusunu, üstün dem verme özelliğini birinci sürgünün ilk günlerinde toplanan işlenen yüksek kaliteli çaylardan alan bir çay çeşidi çıkardık.

Özel tasarım ve gramajlarıyla prestij çaylar, çayın başkenti olan Rize’de olduğu gibi, çevre illerimiz ve ulusal anlamda bilinirliği olan çok önemli turizm destinasyon alanları ve marka yerler mevcuttur. İşte, bu bölge ve yerlerin bilinen ve öne çıkan özelliklerini kullanarak avantaja çevirebilmek için bazı markalarımızı bu yer isimleriyle isimlendirdik.

Yine, aynı şekilde, bunların arasında sırasıyla Ovit, Ayder, Trabzon Uzungöl, Erzurum Palandöken, Artvin Kafkasör, Kemalpaşa Elekaltı, Tirebolu Elekaltı, İstanbul Ayasofya, Farabi ve Keyif çayları şeklinde yeni ürünlerimiz piyasaya çıkmak üzeredir.

Organik gübre çalışmaları: ÇAYKUR tarafından organize edilen ve projede Ankara, Erzurum, Atatürk, Akdeniz ve Recep Tayyip Erdoğan Üniversitelerinden bilim insanlarının içerisinde olduğu organik gübre çalışmaları farklı bölgelerde ve rakımlarda farklı üreticilerimizin tarlalarında yapılmıştır. Şu anda teşekkülümüz tarafından farklı bölgelerde yani sahil, orta ve iç kesim olmak üzere 20’nin üzerinde farklı organik gübre firmalarıyla denemeler nihayetlenmiş ve çalışmaların sonuçları olarak en uygun gübre veya gübreler için tavsiye kararı çay ihtisas üniversitesi olan Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi tarafından kamuoyuyla paylaşılması beklenmektedir. Bu süreçte yapılan bütün çalışmalar çay bölgesinde bulunan bütün STK’ler, kamu kuruluşları ve üniversitelerle birlikte ortak yürütülmektedir.

Çaylıkların yenilenmesi ve gen havuzu projeleri ile çay kanunu taslağı çalışmalarına devam ediliyor. Bu başlıklar bulgu ve öneriler kısmında yer aldığından burada detaylandırılmamıştır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; son olarak pandemi döneminde geçen çay alımları ve üreticilerimizle olan iletişimlerimizden bahsederek konuşmamı tamamlamak istiyorum. Geçen yıl pandemi sürecinde faaliyet alanımız içerisinde hizmet veren üreticimizden eksperimize, nakliyecimizden fabrika çalışanımıza, zincir içerisinde yer alan herkesin sağlığını korumak için azami özeni tüm ekip arkadaşlarımızla birlikte göstermeye çalıştık. Bu kapsamda, bir yandan fabrikalarımızı teknik ve işleyiş olarak kampanyaya hazırlarken bir yandan da kampanya sürecinde salgın hastalık nedeniyle alınacak olan tedbirleri bütün işletme müdürlüklerimizle telekonferans ortamında değerlendirdik.

Bahçeden alım yerine, alım yerinden fabrikaya, üreticimizin çaylarını alım yerine getirmesinden eksperlerimizin çay alma şartlarına, nakliyeciden fabrikamızda çalışan personelimizin dikkat etmesi gereken 44 maddelik bir Covid-19 acil eylem planı oluşturup uygulamaya aldık. Örneğin, üreticimiz kendisine verilen randevu saatlerine riayet ederek alım yerine maskeli bir şekilde gelip sosyal mesafeyi koruyarak çayını satmıştır. Ayrıca, bu süreçte ilgili eksperlerimizi kampanya öncesi işe alarak Covid-19

tedbirleriyle ilgili kendilerine eğitimler verilmiştir. Yükleme ekipleri, nakliyeciler yine sosyal mesafe ve maske takma zorunluluğu kuralına uyum için uyarılmıştır. Çalışmalarımız dışında nakliyecilerin ve diğer şahısların fabrikaya giriş çıkışları kontrollü olarak yapılarak ve kesinlikle yemekhane dâhil hiçbir sosyal alanı kullanmalarına izin verilmedi. Fabrika personelimizin işe giriş çıkışlarında ateşleri ölçülerek kıyafetlerini değiştirdikten sonra ellerini yıkamadan ve maskelerini takmadan işe başlatılmadı. İş yerlerinde çalışanların sosyal mesafeyi kesinlikle ihlal etmemelerine dikkat edildi. Bunun gibi insan ve toplum sağlığını ilgilendiren konularda personelimize düzenli aralıklarla bilgilendirmeler yapıldı. Covid-19 virüs salgınına karşı üreticilerimizin ve çalışanlarımızın sağlığını tehlikeye düşürmemek, olası riskleri ve sosyal teması en aza indirmek amacıyla tarımsal faaliyetler kapsamında ruhsatlandırma, budama ve üretici devir işlemlerine ilk etapta belirli bir süre ara verilmiş, yeni gelişmeler takip edilerek yeni normalleşme döneminde ara verilen faaliyetlerimize yeniden başlanmıştır. Bu yıl da aynı özen ve dikkatle devletimizin referans kurumlarının yaptığı yönlendirmelere göre hareket edilerek alınan koruyucu önlemler eşliğinde kampanya faaliyetlerimiz yapılacaktır.

Görüşmelerin teşekkülümüşe, çay sektörüne, bölgemize ve memleketimize hayırlı olmasını temenni eder, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ederim Sayın Genel Müdürüm.

Şimdi önerilerin görüşmelerine başlıyoruz.

Kurumun 2017 yılı Alt Komisyon Raporu’nda 3, 2018 yılı Alt Komisyon

Raporu’nda 2 öneri bulunmaktadır. 2017 yılının 1 no.lu önerisi ile 2018 yılının 1 no.lu önerisi aynı mahiyettedir. Bu sebeple bu öneriler birlikte görüşülecektir.

Şimdi 2017 yılının 1 no.lu önerisi ile 2018 yılının 1 no.lu önerisi aynı mahiyette olduğundan birlikte görüşüyoruz.

Öneriyi okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Öneri 1) Ülkemiz ve özellikle Doğu Karadeniz Bölgesi için stratejik ürün olarak değerlendirilen çay tarımının sürdürülebilirliğini sağlamak ve aynı zamanda mevcut çay plantasyon alanlarındaki verimden düşmüş, sürgün verme kabiliyeti azalmış, ekonomik ömrünü tamamlamış çay bahçelerinin belirli bir program dâhilinde sökülüp üstün nitelikli çay klonları ile yenilenmesi amacıyla başlatılmış olan projenin ve pilot çalışmaların hayata geçirilmesi için girişimlerin sürdürülmesi.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, yanıt için buyurun Sayın Genel Müdürüm.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Sayın Başkanım, bu konuda beş dakikalık bir videomuz var. Hem bilgilendirici hem de herkesin görebilme şansı olmayacağı için Hayrat Fidanlığı’mızda TÜBİTAK, üniversite ve sivil toplum örgütleriyle birlikte çalıştığımız gen havuzu, onu göstermek isteriz beş dakika.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Beş dakika mı sürüyor?

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Evet.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki.

Buyurun.

Evet arkadaşlar, sürenizden gidiyor ama.

Evet, buyurun. Sesi oradan verebiliriz isterseniz ses yoksa arkadaşlar.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Başkanım, sesi yok, sadece görüntü olarak.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Görüntü olarak, peki.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Bahçe, gen havuzu ve seleksiyon bahçe var.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, Sayın Genel Müdürüm, buyurun.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Sayın Başkanım, ben söyleyeyim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Tabii, buyurun Sayın Genel Müdürüm.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Burası bizim yeni yapmış olduğumuz Çay Araştırma Enstitüsü Müdürlüğümüz. Çalışmalarımızı laboratuvarlarımızın akredite edilmiş olan tüm laboratuvar hepsi bir arada bu binada hizmet vermektedir. Ulusal gen havuzumuz 2015 yılında başlamış ve bu şekliyle damızlık bahçe şekline dönüştürülmüştür.

ATİLA SERTEL (İzmir) - Hepsi yerliden mi yetişiyor, yoksa dışarıdan da var mı?

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Dışarıdan da var, yerli 6 tane var, o gelsin diye ben bekliyorum. Bunlar normal çalışmalar, üniversiteyle ve TÜBİTAK’la yapmış olduğumuz çalışmalar. Seleksiyon bahçeleri, yeni yaptığımız bahçeler. 50 dönümlük bir bahçemiz var burada, tüm yenileme, çelikleme işlemlerini burada yapıyoruz. Burada damızlık bahçeleri oluşturduktan sonra Cumhurbaşkanlığı Beş Yıllık Strateji Raporu’nda da olduğu gibi, 2023 yılında 50 dekar alanda 100 bin fidan yetiştirme hedefimiz olacak. 50 binini zaten yetiştirmişiz şu anda bu yıl itibarıyla. Bunlar 2015 yılında yetiştirilmiş olan damızlık bahçeleri, bunlardan çelik alıyoruz.

Evet, bunlar yabancı, Japonya’dan getirdiğimiz tipler.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Uyum sağlıyor mu Türk topraklarına?

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Sağlıyor Sayın Vekilim. Bunlar hatta daha farklı oluyor, bizim yerli fidanlara göre daha farklı şekilleri var; birçoğunun bir kısmı sadece filizli gidiyor, birçoğunda tohumlama daha fazla oluyor; farklı farklı denemelerimiz var bu şekilde.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Damak tadında?

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Damak tadında farklı bir şey... Şimdilik herhangi bir çay üretimi yapmadığımız için, henüz üretim deneme aşamasında.

“Zihni Derin” yerli olan çeşidimiz. “Ali Rıza Erten” yine aynı şekilde yerli olan çeşidimiz.

6 çeşit yerli tip fidanımız var.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – 2015’te mi başladı Sayın Genel Müdür?

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – 2015’te başlıyor. Gerçi bu 6 tip onaylanmış olanlarda çalışmalar daha önceden beri devam ediyor. Burada “Enstitü 1” demişiz, “Hamzabey” demişiz, “Kömürcüler” demişiz, “Derepazarı” demişiz; hepsi bölge bölge değişik illerden, ilçelerden alınan farklı çeşitler; yer, toprak yapısıyla birlikte hangi ilçede, hangi bölgede hangi çay yetişir ise onun denemeleri ayrı ayrı yapılıyor.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Burada söyleyeceğiniz bir şey var mı Sayın Genel Müdürüm?

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Bunların hepsi damızlık bahçeler.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, toprak mevcut o arazinin toprağı, başka bir yerden toprak getirmediğiniz.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Hayır, toprak getirmediğimiz. Burada yetiştirdiğimiz çelikleme denemelerini ayrı ayrı topraklarda gidip yapıyoruz, o toprağın yapısına göre hangi tür daha faydalı, etkili, verimli ise o bölgede o türden dağıtım yapılacağı için burada da damızlık bahçesi ve gen havuzu oluşturuluyor.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, var mı daha başka söyleyeceğiniz?

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Tamam, bitirilebilir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, teşekkür ediyoruz.

Yazılı olarak cevap vereceğiniz başka bir husus var mı?

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Cevap verebilirim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, buyurun.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Ekonomik ömrünü tamamlamış çay bahçelerinin üstün nitelikli çay klonlarıyla yenilenmesi için bölgeye uygun çay çeşitlerini ve fidan ihtiyacını karşılamak için damızlık çay bahçeleri oluşturulması gerekmektedir.

Teşekkürümüzün yapmış olduğu çalışmalar sonucunda 6 adet tescillenmiş klon çay çeşidimiz bulunmaktadır. 2019-2023 yılı Cumhurbaşkanlığı Stratejik Planı’nda yer alan çay alanlarının yenilenmesi projesi kapsamında 50 dekar alanda 100 bin adet tescilli klondan oluşan damızlık çay bahçesi oluşturma projemiz Hayrat Fidanlığı’nda devam etmektedir. 2023 yılında 50 dekar damızlık çay bahçesi oluşturulmaya çalışılmaktadır.

2019 yılında teşekkülümüzün müşterisi olduğu çay ihtisas üniversitesi olan Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesinin ise yürütücü olarak yer aldığı TÜBİTAK Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı tarafından finanse edilen “Çay Bitkisi Gen Havuzunun Oluşturulması ve Ticari Çay Çeşit Adaylarının Belirlenmesi” isimli projesi başlatılmıştır. Şu ana kadar mevcut çay plantasyon alanlarımızdan 2.034 genotip seçilmiş, 2 bin hedef olan rakam 2.034 olarak gerçekleşmiştir. Projenin süresi dört yıl olup hedefi, 2 bin genotip seçmek ve bu seçilen tiplerden en kaliteli, verimli ve performansı yüksek olan en az 50 çeşidi ülkemiz çay sektörüne kazandırmaktır. Bu çeşitlerle yapılacak yenileme çalışmaları önemli bir kaynak olmakla birlikte, çay bitkisine zengin bir gen havuzu da elde edilmiş olacaktır.

Proje sonucunda kaliteli ve verimli, dünyayla rekabet edebileceğimiz 3 adet siyah, 3 adet yeşil, 3 adet beyaz ve 3 adet oolong çay çeşidi tescil ettirilecektir. Bu çalışma, Türkiye’de tüm çay plantasyonlarının tarandığı ilk çalışma olacaktır. Rize ilimize, biri Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Ziraat ve Doğa Bilimleri Fakültesinde, diğeri ÇAYKUR Hayrat Fidanlığı’nda olmak üzere, 2 tane gen havuzu oluşturulacaktır. Bu 2 gen havuzu kurulduğunda Türkiye, çay gen havuzu yönünden dünyada 15’inci sıradan 7’nci sıraya yükselecektir.

Bu bağlamda, stratejik ürün olan çay tarımının sürdürülebilirliğini sağlamak ve ekonomik ömrünü tamamlamış olan çay bahçelerinin kaliteli ve verimli çay klonlarıyla yenilenmesi için gerekli olan fidanları temin etmek amacıyla, damızlık çay bahçelerinin oluşturulmasını sağlayacak bu projelerin tamamlanması gerekmektedir.

Bütün projelerin tamamlanması neticesinde ÇAYKUR’un ve ülkemiz çay sektörünün dünya çay piyasasında kalite anlamında rekabet gücü artacak, sürdürülebilir çay tarımına katkı sağlanacaktır.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ederim Sayın Genel Müdürüm.

Öneri üzerinde söz almak isteyen vekillerimiz var.

Sayın Tuncer, buyurun.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Sayın Başkan, Sayın Genel Müdür; öncelikle kamu iktisadi teşekkülleri ÇAYKUR toplantısının ülkemize hayırlı olmasını ve iyi bir toplantı geçmesini diliyorum.

Bugün Facebook sayfamda geçmişe yönelik bir hatırlatma vardı. Beş yıl önce yine burada ÇAYKUR KİT Komisyonu toplantısını yapıyormuşuz ve beş yıl önce de biz yine çay bahçelerinin yenilenmesiyle ilgili burada konuşmalar yapıyormuşuz ve o zaman da yine kurum bu konuyla ilgili, çay bahçelerinin yenilenmesiyle ilgili “cekli caklı cümleler” kuruyormuş. Bugün görüyoruz, yine değişen bir şey yok, yine kurulan cümleler “cekli caklı” ama orada mağdur olan ihtiyaçlanmış çay bahçeleri ve çay üreticisi aileler.

“Bu niçin yapılamıyor?” Buna gelecek olursak, aslında bunun sebebi, yapılamama sebebi: Para. Kurumun 2016 yılında mali borcu 82 milyon 124 bin lira imiş. Aradan dört yıl, hatta üç buçuk sene geçmiş, kurumun şu anki 30 Haziran 2020 tarihi itibarıyla borcu 2 milyar 525 milyon 850 bin liraya çıkmış. Yani eski parayla 2 katrilyon 525 trilyon 850 milyar lira kurum borcun içinde, 30 Haziran 2020 tarihi itibarıyla. 2020’yi kaç lirayla kapattığını da henüz bilmiyoruz. Kurum, 2015 tarihinden itibaren kâr etmeyi bırakmış, ısrarla büyük bir zararın içine girmiş ve bu zarar her yıl katlanmış. 2016’da 82 milyon lira olan kurum zararı, 2017’de 267 milyon 742 bin liraya; 2018 yılında 657 milyon 86 bin liraya ve 2020’nin ilk altı ayında da bu borç 2 milyar 525 milyon 850 bin liraya çıkmıştır. Böyle büyük bir borcu yapmak için kurum çok büyük harcamalara mı imza atmış? Sayıştay raporları incelendiğinde, hayır, böyle bir yatırım işi yapılmamıştır. Peki, çok çok büyük kamulaştırmalar mı yapılmış? Hayır, bu da yapılmamıştır. Özel sektördeki çay fabrikaları satın alınmış da kurumun bünyesine mi katılmış? Hayır, bu da yapılmamış. Çay bahçeleri yenilenmiş de yenilenen çay bahçeleri karşılığında oradaki çay üreticisi ailelere ücretler, paralar mı ödenmiş? Hayır, bu da yapılmamış. Ama maalesef kurum, 2 milyar 525 milyon 850 bin lira gibi, kurumu âdeta iflasın eşiğine getiren bir borcun içine girmiştir. Kurumun bu borçtan çıkması da mümkün değildir. Böyle bir borca sahip kurumun da çay bahçelerini yenileyecek gücü yoktur. Bu sebeple, bu önerinin Türkiye Büyük Millet Meclisine taşınarak bunun devlet eliyle yaptırılması... Aksi takdirde çayın ülkemizde “Eskiden böyle bir bitkimiz vardı.” diye anılacak bir ürün hâline gelmesine sebep olacağız. Oradaki yaklaşık 182 bin çay üreticisi aileyi de yok edeceğiz diyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Buyurun Sayın Kaya.

AHMET KAYA (Trabzon) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Genel Müdürlüm, genel müdür yardımcıları, yönetim kurulu üyeleri, kıymetli misafirler; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün Karadeniz Bölgesi’nin en önemli kurumlarından bir tanesini görüşeceğiz; yaklaşık 2 milyona yakın insanın ekmeğiyle ilgili çok ciddi bir kurumun görüşmelerindeyiz. Mustafa Vekilim konuşurken “Beş yıl önce bu çay bahçelerinin yenilenmesiyle ilgili meseleleri konuştuğumuzu, şu ana kadar da hiç yol alamadığımızı” söyledi ama ben biraz daha eskiye gideceğim. Arkadaşlar, yaklaşık otuz yıldır bu mesele konuşuluyor benim bilebildiğim bu, sizler de bunu muhtemelen biliyorsunuzdur. Otuz yıldır yaşanan, verimden düşen, sürgün verme kabiliyeti azalmış çay bahçelerinin yenilenmesi konusunda sürekli tartışmalar yapılagelmiş fakat bir adım yol alınamamış. Şimdi, çok kıymetli çabalarınız var, onları dinledik, teşekkür ediyoruz. Çünkü 2 milyon insanın ekmeğini ilgilendiren bir meseleden bahsediyoruz ki Karadeniz Bölgesi Trabzon Milletvekiliyim, bölgemizde maalesef, çaydan, fındıktan başka hiçbir şeyimiz yok. O yüzden o ürünlerin, o bölge insanı için ne kadar kıymetli olduğunu, o insanları orada istihdam eden, göçü önleyen ürünler olduğunu çok iyi bilen bir insanım.

Şimdi, bu çerçeveden baktığımız zaman da bu işlemlerin artık geciktirilmeksizin yapılması gerektiğini söylemek istiyorum. ÇAYKUR’da bildiğimiz kadarıyla 8.733 mevsimlik işçi arkadaşımız çalışıyor, bir 600 kadar da yeni alındı sanıyorum. Bu arkadaşlarımızın çalışmasıyla ilgili bir sıkıntı var Sayın Genel Müdürüm; bunu daha önce de gündeme getirmiştik. Bu arkadaşlarımız, maalesef, altı ay gibi sürelerde çalıştırılıyor, altı ay sonrasında ki büyük çoğunluğunun altı ay da çalıştırılmadığı gerçeği var, daha sonrasında bu arkadaşlarımız işsiz kalıyor. Şimdi, bu çay bahçelerinin yenileştirme düşüncesi çok doğru, önemli bir düşünce. Bu arkadaşlarımızın çalışma sürelerini artırmak anlamında bu insanların buralarda kullanılması yani bunun da bu planın bir parçası yapılmasını önemsiyorum ben. Bu arkadaşlarımız yılda altı ay yani yüz seksen gün çalışıp 7200 gün sigortalılık gününü dolduracaklar ve emekli olacaklar. Yüz seksen gün çalışarak bu 7200 günü doldurma şansları yok, bunu hepimiz biliyoruz. O nedenle, bu çay bahçelerinin yenileme çalışmalarında bu insanları, bu mevsimlik işçi arkadaşlarımızı görevlendirir, onları da bu planın bir parçası yaparak daha somut, daha akılcı bir planlama yaparsak inanıyorum ki hem o insanlara katkı vereceğiz hem çay üreticimize destek olacağız, doğru bir şey yapılacak ve bunu geciktirmeksizin artık yapıp planlamamız gerektiğini de ifade ediyorum.

Ayrıca, bu mevsimlik işçi arkadaşların yine sizlerin bildiği gibi çalıştıkları dönemlerde yani işbaşı yaptıkları dönemlerde işsiz kaldıkları dönem için ödedikleri bir İşsizlik Sigortası Fonu parası var ama ne acıdır ki bu insanlar altı ay çalışıyor, altı ay sonra işsiz kaldıklarında bu İşsizlik Fonu’ndan faydalanamıyorlar böyle de bir garabet, bir haksızlık var. Bu konuyu daha önce de gündeme getirmiştik; sizlerden rica ediyorum, bu meseleyi artık çözelim. Yani bu insanlar işsizlik parası ödeneği ödüyorlar fakat işsiz kaldıkları dönemlerde kendileri bu haktan faydalanamıyorlar. Burada bir haksızlık var.

Sayın Genel Müdürüm, sizin asaleten atanmanızı da tebrik ediyorum, kutluyorum. Üç yıl kadar bir süre vekâleten Genel Müdürlüğe bakmışınız, asaleten ilk toplantınız oluyor sanıyorum değil mi?

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Evet.

AHMET KAYA (Trabzon) – Hayırlı uğurlu olsun diyorum ben, başarılar diliyorum size ve artık mazeretinizin kalmadığını... Ayrıca 2 genel müdür yardımcısı arkadaşımız atandı son, yakın bir geçmişte. Onlara da başarılar diliyorum, tebrik ediyorum.

İnanıyorum ki bu ekip bütün bu sıkıntıları çözmek için kenetlenecekler ve Karadeniz Bölgemizin umudu, ekmeği olan çaya hep birlikte sahip çıkacağız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Kaya.

Sayın Genel Müdürüm, yanıt için buyurun.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Sayın Başkanım, şimdi, 2018’de 657 milyondan zararımız, 2019’da 635 milyona düştü, 2020 yılında 547 milyon. “2 milyar 500 milyon” falan değil. 547 milyon bilançonun sonuç rakamları.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Kusurağını da söyler misiniz?

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Efendim?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Kusurağını da söyler misiniz?

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Yazdığım bir yer yok. 547 milyon diye hatırlıyorum kusurağını.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – O zaman yazılı olarak verebilirsiniz.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Yazılı olarak verebiliriz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Yazılı olarak, kusurağın...

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Tüm rakamları tutabilme şansım yok, burada yazmadım. 547 milyonda.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, zaten bu önerinin konusu da değil bu. Ama yazılı olarak konuşulanlara detaylı olarak bilgi vermek isterseniz Sayın Genel Müdürlük, yazılı olarak verebilirsiniz.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Yazılı olarak verebiliriz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Siz, burada bu öneriyle ilgili kısmı yanıtlayacaksanız buyurun veya yazılı olarak da bunu verebilirsiniz.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Sayın Başkanım, yazılı olarak vereceğiz. Ben bir ön bilgi olarak söyledim. Hani Fındıklı Çay Fabrikası yeni yapıldı, Pazar Taşlıdere Çay Fabrikası yeni yapıldı, Üç Yaprak denilen bir fabrikanın mülkiyeti alındı. Paketleme Çay Fabrikası ki 635 milyon yeni yapıldı, Pazar Taşlıdere’de ambar yapımı için 15-20 dekara yakın bir arazi alındı. Bunların tamamının parası kurumun kendi öz sermayesinden verildi.

İkinci şey de altı aylık çalışan işçi arkadaşlarımızın genel sağlık sigortaları kurum tarafından ödeniyor ancak tabii, bu haklardan yararlanıp yararlanamamak konusu mevzuat gereği bizimle fazla bir şeyi yok.

Diğer kısmına zaten yazılı bir şekilde cevap vereceğiz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Esas öneriyle ilgili verdiniz mi yanıt?

Çaylıkların iyileştirilmesiyle ilgili?

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Bizim yenilemeyle ilgili olan çalışmalarımız 2015 yılında başladı. Başladığı gibi olabilmek şansı zaten olmuyor. Önce bir çelikleme, çeliklemenin olması, bununla ilgili detaylı çalışmalar, TÜBİTAK’la olan çalışmalarımız, üniversitenin çalışması, gen havuzunun oluşması, seleksiyon bahçelerinin yapılması, hangi toprak, hangi çelik çeşidine uygundur araştırılması bir süreci alıyor.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Belli bir süreci var yani evet.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Bu sürecin sonuna geldik artık 50 bin fidan yetiştirdik önümüzdeki sene bir 50 bin daha yetiştireceğiz ki bu tek başına zaten ÇAYKUR’un belki altından kalkamayacağı bir durumdur ama sonuçta ÇAYKUR burada onca araştırmalar geldi bir noktaya 2015’ten bugüne. Şimdi, artık gösteri, filmi, videoyu da ben onun için zaten aldırđım.

Tüm çalışmalar daha da hızlı bir şekilde devam ediyor, devam da edecek.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ediyorum.

Evet, Sayıştayın öneriyle ilgili görüşünü alalım.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – İzlemede kalmasını arz ediyoruz efendim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, 2017 yılının 2 no.lu önerisini okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – 2- Çay tarımı, üretimi, işlenmesi ve satışıyla ilgili olarak çay sektörünün düzenlenmesi ve çay tarımı yapılacak alanların tespiti ile çaylıkların yenilenmesine ilişkin hususları kapsayan çay kanunu tasarı taslağının yasalaşması için ilgili merciler nezdinde girişimlerin sürdürülmesi.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Buyurun Sayın Genel Müdürlük.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Teşekkülümüz ve çay sektöründe faaliyet gösteren bölgemizdeki kişi ve kuruluşlar tarafından uzun zamandır kapsamlı bir çay kanunun çıkarılması için çaba gösterilmektedir. Bu amacın tahakkukuna yönelik olarak 2008 yılında Teşekkülümüz, 2009 yılında da Ulusal Çay Konseyi ve Rize Ticaret Borsası ortak çalışmalarıyla bir çay kanun taslağı çalışması yapılmış ve bölge kamuoyunda geniş şekilde tartışılmıştır. Ancak her iki çalışma da kanunlaşamamıştır. Bu süreçte 2013 yılına gelindiğinde bölgemizde faaliyet gösteren çay sektörü paydaşlarıyla teşekkülümüz bünyesinde geniş kapsamlı bir toplantı yapılmış ve toplantıda varılan mutabakatla sektörel beklentiler tespit edilmiş; sonraki taslak hazırlama çalışmaları bu beklentiler esas alınarak yürütülmüştür.

Çay sektöründe yaşanan en önemli problemlerden birisi ve çözümü beklenen sektörel problem, taban fiyat veya bu işlevi görececek bir uygulamanın hayata geçirilemeyeşidir. Çay tarımında, mevsime bağımlı hasat gerekliliği ve hasat edilen ürünün kısa bir sürede satılması ve işlenmesi zorunluluğu mevcuttur. Bu zorunluluk ve kaçınılması mümkün olmayan zaman baskısı, yaş çay yaprağı satış sürecinde izdihama ve piyasa gerçeklerine aykırı fiyat dalgalanmalarına yol açmaktadır. Çay üreticisi aleyhine işleyen fiyat dalgalanmalarından çay üreticisini korumak için bir çözüm olarak düşünülen ve oldukça radikal bir tedbir niteliğindeki taban fiyat uygulamasının serbest piyasa kuralları içerisinde izahı zor bir uygulama olduğu muhakkak ise de sektörel işleyişi ve sektördeki ticari yapılanmanın yol açtığı yapısal sorunlar göz önüne alındığında, bundan kaçınmanın mümkün olmadığı da bir gerçektir. Bu ve benzeri gerekçelerle taban fiyat konusunda tam bir mutabakat sağlanamadığından çalışmalarda mesafe alınamamış olup bulgu kısmında değinilen 20/10/2017 tarih ve 55055 sayılı yazı sonrasında uzun süre yeni bir gelişme olmamış, son olarak Tarım ve Orman Bakanı Sayın Doktor Bekir Pakdemirli'nin 4 Eylül 2020 tarihli Rize ziyaretinde çay kanunu çalışması yapılması görevi Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesine verilmiştir.

Önceki çalışmalar da değerlendirilmek suretiyle üniversite tarafından yeni bir çalışma başlatılmış ve taslak hazırlama süreci devam etmektedir. Teşekkülümüz de söz konusu çalışmaya 2 mensubuyla katılmaktadır. Çay sektöründe yaşanan sorunlara bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşmak suretiyle sektörde yaşanan problemlerin çözümüne yönelik olarak teşekkülümüzün çabaları devam etmektedir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ederim.

Evet, öneri üzerinde söz almak isteyen milletvekillerimiz var.

Buyurun Sayın Yavuzyılmaz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Genel Müdür, değerli yönetim kurulu üyeleri, Sayıştayın kıymetli denetçileri, bürokratlar ve milletvekili arkadaşlarım; hepiniz tekrar hoş geldiniz.

Maskeden konuşmak oldukça güçleşti de o yüzden böyle ağır ağır konuşuyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Çift maske mi takıyorsunuz?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Yani vallahi, bu Meclisin dağıttığı yeni maskeyle nefes almak bir hayli zor, bugün dağıttığı.

Şimdi, şöyle söyleyeceğim ÇAYKUR'la ilgili: Bir çay kanunu yapılacak, AK PARTİ on dokuz yıldır iktidar, hâlâ çay kanununun taslağı hazırlanacak. Ya, ne taslakmış? On dokuz yıldır bir türlü hazırlanamadı. Hem de Türkiye'deki her eve giren, her masaya giren ve tüm vatandaşlarımızın da sürekli olarak tükettiği bir ürün olmasına rağmen çayın... Dolayısıyla, bu kanun taslağının veya kanunun Meclise gelmesinin on dokuz yıl gecikmesinin bir vebali var tabii ve aynı zamanda da sonucu var. Sonucu nedir? Sonucu okuyalım: 2018 Yılı Sayıştay Raporu'na göre 657 milyon 86 bin 397,06 lira zarar. 2019 Yılı Sayıştay Raporu'na göre ÇAYKUR'un zararı: 635 milyon 92 bin 521,33 lira. Yani

tüm Türkiye, 83 milyon çay içiyor, hepimiz dâhil olmak üzere -ki evde de çayları ben yapıyorum, öyle söyleyeyim, o kadar severim- bu kadar tükettiğimiz bir üründen ÇAYKUR'un bu kadar zarar etmesi gerçekten çok büyük bir başarısızlık, çok büyük bir başarısızlık.

Şimdi, bunu ben mikro boyutta bir kısım ifade ettim. Şimdi, ben, daha makro, dünyada neredeyiz onu ortaya koyayım. Türkiye çay ithalatında dünyada 25'inci sırada 2019 yılı itibarıyla ve Tarım ve Orman Bakanlığının resmî verilerine göre. 18.837 ton ithal etmiş, yani 39 milyon 475 bin dolar ithalatı var. Peki, ihracatta kaçınıcı sıradayız? İhracatta 31'inci sırada; 2019 yılında 3.968 ton ihraç etmiş, bunun da parasal karşılığı 15 milyon 142 bin dolar.

Şimdi, 2019 yılı itibarıyla veriler böyle ama 2003 yılına doğru geri gidince durumun vahameti daha da ortaya çıkıyor, yani burada bir görev zararından ziyade kurumun zarar ettirildiği gerçeği karşımıza çıkıyor. Ya, bu konu soruşturulması gereken bir konudur, onu da ifade edeyim. 2003 ve 2021 yılı şubat dönemi dâhil olmak üzere çay ihracatı 76.125 kilo yapılmış, bunun parasal karşılığı 248 milyon 979 bin dolar.

Peki, çay ithalatı ne kadar yapılmış? Dehşet verici tablo ve rakamlar şimdi karşınıza gelecek. 163.084 kilogram ithal edilmiş, bunun da parasal karşılığı 394 milyon 179 bin dolar; kaynak TÜİK. Dolayısıyla, ben sizden 2020, 2021, 2022, 2023, 2024 yıllarındaki vizyon planınızda kâr zarar öngörünüz nedir, bunu öğrenmek istiyorum ve şunu öğrenmek istiyorum: Sadece son iki yılı değil, tabii, sizin belki görev aldığınız süreçten itibaren değerlendirme yapmak daha kolay olacak ama biz kurumu bir bütün olarak değerlendiriyoruz geçmişle birlikte. O nedenle bana bu on dokuz yılda neden ÇAYKUR'un böyle kötü bir mali tabloya kavuştuğunu ve aynı zamanda da çay üreticilerinin şikâyetlerinin çok fazla arttığını, neden kişi başına dünyanın en fazla çayını tüketen bir ülke olduğumuz hâlde ihracat sıralamasında bu kadar geride olduğumuzu, 2019 yılı itibarıyla 31'inci sırada olduğumuzu lütfen, bana açıklamanızı istiyorum bilimsel olarak. Ne kadar açıklarsanız açıklayın, ortada da çok büyük bir zarar tabii yine olacak, bu gerçek değişmeyecek ama ben sorunu bütünüyle anlayıp anlamadığınızı görmek istiyorum. Ve bizim tespit ettiğimiz, yani ÇAYKUR'un kasasını boşaltan, kasasında delikler açan pek çok yanlış uygulamanın, sorumluluğunu yerine getirmeyen bugüne kadarki bürokratların ve bütünüyle ilgili de bir teftiş gerçekleştirip gerçekleştirmediğinizi merak ediyorum.

Ben size 2020 yılıyla ilgili 547 milyon liralık bir zarar olduğundan bahsettiğinizde size küsuratı sordum, sebebi şuydu: Bizim için burada 1 kuruş bile önemlidir, 1 kuruş. O nedenle sadece kâr zarar noktasından da bakmıyorum ama kritik olan şey, Türkiye'de her eve bu kadar giren, vatandaşın kullandığı bir tüketim ürünü diyeyim, aşık olduğu bir ürün diyeyim, çay bunda zarar etmeyi başarmak gerçekten sistemli yapılabilecek bir yanlışlar serisiyle mümkün olabilir, lütfen bunu bize anlatın. Nasıl kâr edeceğini ve ihracatı da nasıl artıracığımızı da lütfen anlatın ve yabancı menşeli çay firmalarının da Türkiye'de nasıl bu kadar rahat cirat attığını da lütfen bizimle paylaşın.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ederim Sayın Yavuzylmaz.

Buyurun Sayın Yaşar.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Değerli Başkanım, ÇAYKUR'un değerli yöneticileri, Sayıştayın kıymetli temsilcileri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben, sadece bu bulgu üzerinde konuşmak istiyorum. Bu çay kanunu meselesi, 2017 yılı incelemelerinde ben size telefonla ya da resmî yazıyla da sormuş olabilirim bilmiyorum, yani bir an önce bu çay kanununu Meclisten geçirelim, elinizde böyle bir taslak var mı diye sordum. Maalesef, bu konuyla ilgili herhangi bir geri dönüşünüz olmadı.

Şimdi, bir sürü mecralar anlattınız, bir sürü. İşte, üniversitelerle çalışıyoruz, odalarla konuştuk, sivil toplum kuruluşlarıyla bu olayı değerlendirdik. Ya, bu kanun Meclisten geçecek. Ben, şimdi, şurada KİT Komisyonu üyelerine... Ben de yok. Arkadaşlarımızla hep üzerinde özellikle durduğumuz, olmazsa olmaz diye vurgu yaptığınız çay kanunuyla ilgili ne istiyorsunuz, talepleriniz nedir, neleri içeriyor?

Bakın, KİT Komisyonu sizin üst yönetiminiz, yani siz böyle bir çalışma yapıyorsanız öncelikle bizim bilginiz olması lazım. Yani bu kanunla neyi talep ettiğiniz konusunda siz bizden başka herkese sormuşsunuz. Yani şuradaki üyelerin dışında herkese çay kanunuyla ilgili kamuoyu oluşturmuşsunuz, bölge... Tamam da bakın, bu kanunu çıkaracak Parlamento. Peki, Parlamente'ye bu kanunu taşıyacak kim? KİT Komisyonu. Bilgisi olan var mı? Benim yok. Bilmiyorum, Nevzat Hocam, var mı sizin çay kanunu deyince bir bilginiz var mı sizin? Başkanım, sizlerde var mı ben bilmiyorum.

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Bununla ilgili Tarım Komisyonu var biliyorsunuz yani.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Neyse yani, Tarım Komisyonu da olsa...

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Oraya gelir değerlendirmek üzere...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Şöyle söyleyeyim: Yani hani bu komisyona doğru gidiyorsa da biz de en azından...

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Biz de görüş veririz tabii ki.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Şöyle söyleyeyim: Tabii hem destekleriz hem de bu işin bir üst yönetimi olarak gideriz Tarım Komisyonuna, gideriz Tarım Bakanına.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Yaşar, burası, KİT Komisyonu, kurumun üst yönetimi değil yani onu da düzeltelim. Burası bir denetleme Bedri Bey...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yani şunu söyleyeyim Başkanım...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Ha, üst yönetim olarak kurumun bağlı olduğu Bakanlık var, ilgili yerler var; o nedenle onu belirtmek istedim.

Buyurun, devam edin, kusura bakmayın.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Peki Başkanım, önemli değil. Yani neticede biz denetleyeceğiz, aynı zamanda yönlendirici de olacağız.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Eyvallah.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Denetlemek demek, sadece kafasına vurup kafasını, gözünü dağıtmak değil, tam tersine “Şunları yanlış yaptınız, şu yolda da giderseniz daha iyi sonuçlar alırsınız.” babında. Dolayısıyla, sabahdan beri çay kanununa vurgu yapılırken, bu, Tarım Bakanlığından gelse, bizim bu konuyla ilgili bir bilginiz olsa gideriz o komisyonda takip ederiz, onu da bırakın, Sayın Başkanımız gider Tarım Bakanına der ki: “Ya, bu, hayati önemi haiz bir konudur. Dolayısıyla, bunun bir an önce gündeme gelmesi, gerek komisyon marifetiyle gerek...” Ya, o kadar torba torba kanun geliyor Hocam, bir tane torbanın içinde de çay kanunu olsun. Ama bu konuyu bu derece gündeme getirmediğiniz için ben bu konuda arzulu olmadığınızı düşünüyorum.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Öyle bir dertleri yok.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Yani öyle bir derdinizin olmadığını düşünüyorum ve olmamasını da doğal olarak eleştiriyorum. İnşallah, bu toplantıdan sonra gerek Tarım Komisyonuna giden taslak olsun gerekse artık lütfeder, bize de gönderirseniz, en azından bu çay kanununun bir an önce çıkması konusunda katkılar sağlarız. Tabii, bizim yapı olarak devlete küsecek hâlimiz yok, burası devletin malı, tüyü bitmemiş yetimin malı. Dolayısıyla, şartlar ne olursa olsun, bir an önce sonuca ulaşması için

biz elimizden gelen katkıyı doğal olarak sağlayacağız. Dolayısıyla, bu kapsamda çay kanunundan ne bekliyorsunuz? Yani çay kanunu size hangi imkânları sağlayacak ki -bu, üretimde mi, pazarlamada mı, satışta mı- hangi noktalarda size katkılar sağlayacak ki sabahtan beri arkadaşların söylediği zarar tablosu negatif yönde değişsin? Bu kadar hayati öneme yani milyon dolar, milyon TL zararın önüne geçecekse... Bu da inanılmaz bir ihmal demektir, bizim bu kanunu çıkarmamamız eğer bu zararları büyütüyorsa büyük bir ihmal demektir.

Ben ümit ediyorum ki siz şu kanun taslağını bize de bir an önce gönderirsiniz, biz de elimizden gelen katkıyı sağlarız. Dolayısıyla, bu önerimin de gündemde kalmasını teklif ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ederiz Sayın Yaşar.

Buyurun Sayın Kaya.

AHMET KAYA (Trabzon) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Arkadaşlar, gerçekten bu çay kanunu artık ertelenemez, acil bir ihtiyaçtır. Bunu artık ertelemememiz lazım. Özellikle Sayın Genel Müdürüm ve yönetim kurulu üyesi arkadaşlarımızın bu konuyla ilgili bir altyapı çalışması olduğunu biliyoruz, daha önce de konuşmuştuk. Fakat bu, sadece kurumun kendi inisiyatifiyle hazırlayacağı bir kanun olmamalı. Konunun çok bileşeni var, üreticisinden tüketicisine kadar, işte fabrika işçisine kadar. Konuyu bir bütün hâlinde ele alan ve aslında sadece bir siyasi partinin de çıkardığı bir yasa olmamasını temenni ediyorum. Yani çıkacak olan çay kanunu AK PARTİ'nin çıkardığı çay kanunu olmamalı. Konunun bütün taraflarının düşüncelerini alarak, ortak akılla, meseleleri çözüme odaklı bir kanun yapmalıyız. Çok uzun zaman oldu, en azından buna değsin, bu beklemeye değsin. Meseleyi kökten çözecek, çay üreticisini, satıcısını destekleme konularını hükme bağlayan güzel bir çay kanunu çıkaralım istiyoruz. Ama yineliyorum, konunun bütün taraflarıyla meseleye dâhil edilmesi, onlardan görüş alınarak ortak akılla bir çay kanunu çıkarılmasını çok önemsiyorum. Yani sadece bir siyasi partinin kanunu olursa çok anlamsız olur. İşin içine sendikaları, çay işçilerini, esnafı, odaları, üniversiteyi katarak, siyasi partilerden görüş alarak siz bunları harmanlayıp bir komisyon marifetiyle bizlere getirirseniz, bizler de kanunlaşması adına ne yapılması gerekiyorsa o anlamda desteğimizi veririz, arkadaşlarımız da o anlamda zaten söyleyeceklerini söylediler ve artık bunu ertelemeden Türkiye'nin bir çay kanununu çıkaralım istiyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Kaya.

Buyurun Sayın Sertel.

ATILA SERTEL (İzmir) – Sayın Genel Müdür, ben de hoş geldiniz diyorum, çalışmalarınızda başarılar diliyorum. Vekâleten sürdürdüğünüz üç yılın sonunda asaleten oturduğunuz koltukta bundan sonra da başarılar diliyorum.

Benim bildiğim 1984 yılında çıkarılmış bir Çay Yasası var ve yine benim bildiğim, bizim geçtiğimiz dönemde, İmdat Bey'in Genel Müdürlüğü döneminde, burada, KİT Komisyonunda uzun uzun tartıştığımız bir konu olarak çay kanunun, çay kanununa ilişkin taslağın kurum tarafından hazırlandığını ve Rize Ticaret Borsasında, işte TMMOB'un da eleştirilerini alarak, onların da bu konudaki eleştirilerine katkıda bulunarak bir yasa tasarısını hazırladınız ve bunu acil ihtiyaç olarak o zamanki yönetim gündeme getirmişti, biz de destek vermiştik çıkması doğrultusunda. Ama ne yazık ki yine aradan geçen süre içerisinde bu ne Türkiye Büyük Millet Meclisinin gündemine geldi ne de böyle bir yasa çıkarılabildi. Şimdi, arkadaşlarım haklı olarak böyle bir yasaya ihtiyaç duyulduğunu, aslında sizin kurumunuzun da böyle bir yasaya ihtiyaç duyduğunu ve bu konuda görüş belirttiğinizi

biliyorum, eğer görüşler değiştiyse onu bilmem. Ama yasanın birlikte -Ahmet Kaya arkadaşımın, diğer arkadaşlarımın belirttiği gibi- toplumun tüm kesimlerinin de yani çay üreticisinden çay işçisini temsil eden sendikadan tutun TMMOB'un görüşlerini de alarak, ortak bir yasa metnini, hazırladığımız taslağı güncelleyerek Meclis gündemine taşımak için gayret sarf etmek lazım. Tabii, muhalefetten böyle bir yasa önerisi geldiği zaman maalesef kabul görmüyor, bunu ya Adalet ve Kalkınma Partisi gündeme getirecek ya da birlikte getirecekler. Biz böyle bir yasa teklifini, Türkiye'nin hayrına olan yasa teklifini oylamaya hazırız ve Türkiye'nin yararına olan her konuda ellerimizi kaldırıp destek vermeye hazırız ama bir an önce yasanın hazırlanıp Türkiye Büyük Millet Meclisi gündemine taşınması lazım.

Yine, Samsun Milletvekilimizin söylediği gibi, kıymetli arkadaşımın söylediği gibi, onlarca torbanın içinde onlarca yasa çıkaran iktidar için bir torbanın içinde çıkacak bir yasa da olabilir, ayrıca da görüşülebilir, sorun değil. Bedri Bey'in torba yasa önerisine, her şeyi torbanın içine atarak çıkarmak yerine yasaları yasa gibi yapmanın da gerekli olduğunu düşünüyorum, torba işine biraz karşı olduğumu da burada söylemek istiyorum.

Çayı biz şeyde hatırlamayalım yani seçim dönemlerinde Sayın Cumhurbaşkanının vatandaşın üstüne attığı paket kutular olarak hatırlamayalım, çayı her anlamda hatırlayalım ve her anlamda da var olan eksiklikleri gidermek için birlikte el birliği yapalım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Sertel.

Sayın Genel Müdürüm, yanıt için buyurun.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Sayın Başkanım, yazılı cevap vereceğiz. Yalnız şöyle bir bilgilendirme yapayım: Uluslararası piyasalarda çay 0,9 ile 1,5 dolar arasında kuru çay olarak satılıyor, kilosu bu fiyatlarda. Bizde yaş çay fiyatı bile bunun üzerinde, çok üzerinde. Yurt dışıyla yarış edebilme, piyasaya çıkıp pazarda yer bulabilme şansımız bu anlamda sıkıntılı oluyor. Maliyetlerin yüksekliliği nedeniyle yurt dışı satışlarımız, ihracatımız maalesef düşük oluyor.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, yazılı olarak yanıt verin. Bu süreçlerin hızlandırılması noktasında, sayın vekillerimizin de dile getirdiği o kanunla ilgili olarak da süreçlerin hızlandırılması noktasında...

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Yazılı olarak ayrıca cevaplandıracağız.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayıştayın önerisiyle ilgili görüşünü alalım.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – İzlemede kalmasını arz ediyoruz efendim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi 2017 yılının 3 no.lu genel önerisini okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – 3) 2017 Yılı Sayıştay Denetim Raporunda yer alan diğer bulgu ve önerilerin de yerine getirilmesi.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Buyurun yanıt için Sayın Genel Müdürüm.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Sayıştay raporunun ilgili bölümlerinde yer alan ve rapor ekinde listesi verilen diğer öneri ve tavsiyeler de yerine getirilecektir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum...

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Sayın Başkan, konuşacağız.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Oyladıktan sonra vereceğim sözü Sayın Öztürk.

Şimdi diğer bulgulara geçeceğiz.

Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın üyeler, diğer bulgu ve önerilerden görüşülmesini talep ettiğiniz öneri var mı?

Sayın Öztürk, buyurun.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, Sayıştayın diğer bulgu ve önerilerinde 2017/7.2.5'te Sayıştay önerisinde: “Giderek büyüyen çay pazarında organik ürünlere olan talebin artması nedeniyle ÇAYKUR’un Tarım Bakanlığı desteği de dikkate alınarak organik tarımın geliştirilmesi gerektiği.” yönünde bir önerisi bulunmakta. ÇAYKUR organik çay tarımı yapılması konusunda çalışmalara devam edildiğini sunumda da gördüğümüz kadarıyla söylemekte. Ancak cevabın içinde yer alan bu 7.2.5’le ilgili Genel Müdürün vermiş olduğu cevabın içinde yer alan bir bölüm, aslında organik çay tarımının da ÇAYKUR’un mali yapısı dikkate alındığında yapılamayacağını göstermekte. “Bakanlığımızca bölgemizin tamamında organik çay tarımına geçilmesi yönünde çalışmalara devam edildiğinden organik alanlarımıza yeni alanlar ilave edilmemektedir. Teşekkülümüz organik çay tarımını özendirmek için üreticilere Bakanlığımızın verdiği desteklerden daha fazla teşvik vermektedir. Organik çay tarımının yapılması hâlinde verilecek olan destekler teşekkülümüzün mali yapısının da bozulmasına sebebiyet vereceğinden bu desteklemelerin Bakanlığınızca karşılanması talep edilmiş ancak kabul görmemiştir. Bu kapsamda teşekkülümüzün organik tarım faaliyetlerinin yeniden gözden geçirilecek olup gerekirse bazı bölgelerden organik çay tarımından vazgeçilmesi hususu değerlendirilecektir.” gibisinden bir görüş vermiş ÇAYKUR.

Şimdi, buradan anladığımız kadarıyla... Organik çay tarımını desteklersek daha fazla zarar ederiz onun için organik çay tarımından belirli bölgelerde çekileceğiz anlamı da çıkıyor.

Şimdi, konu zarara gelmişken Sayın Genel Müdürümüzün biraz önce 2017, 2018 ve 2019’daki zarar açıklamaları daha öncesindeki Genel Müdürün söylemleriyle hem de aynı zamanda mevcut Tarım Bakanının söylemiyle, hatta bağlı bulunduğunuz Varlık Fonu eski Genel Müdürü Zafer Sönmez’in söylemleriyle de çelişti. Çünkü Sayın Genel Müdürümüz “Saha olarak yeni alımlar yapıyoruz aynı zamanda yeni fabrikalar kuruyoruz bu sebepten zarar ediyoruz.” gibisinden söyledi ama eski Genel Müdür İmdat Sütüoğlu’na göre ÇAYKUR’un zarar etmesinin nedeni Hükûmet. “Fiyat ayarlamalarında izin verilmedi için yani yaptığımız fiyat ayarlaması biliyorsunuz Hükûmet tarafından geri alındı. Dolayısıyla, eğer buna izin verilseydi yine 50 milyon üzerinde bilançomuzda bir kâr meydana gelecekti ama Hükûmetiniz enflasyonu özellikle gıda enflasyonunu önemsedigi için yine vatandaş lehine, vatandaşların mağdur olmaması için bu fiyat ayarlamamızı geri çekmemizi talep etti.” diye; aynı şekilde Varlık Fonu eski Genel Müdürü Zafer Sönmez de buna benzer açıklamalarda bulunuyor. ÇAYKUR’un sosyal bir şirket olduğundan bahsederek zararının önemli olmadığından bahsediyor ama mevcut Tarım Bakanı Bekir Pakdemirli ÇAYKUR’un zarar etmesinin sebebinin üreticiler olarak görmüş. Üreticilerden alınan yaş çay bedellerinin ödenmesi ve bankalardan kredi çekilmesini, ki biraz önce sizin de açıkladığınız kadarıyla uluslararası piyasalardaki çay fiyatının yaş çay fiyatıyla alım üzerinden, maliyetlerimizin yüksek olduğundan ve yurt dışında, ihracatta da bu anlamda, rekabet anlamında yeterli koşulları sağlayamadığınızdan bahsettiniz.

Bu doğrultuda organik tarımdan vaz mı geçiyorsunuz, yoksa yine Tarım Bakanlığından desteklemeler konusunda destek istemeye devam edecek misiniz? Sayıştay bu konuda size organik tarımı sürdürebilmek için ve alanları çoğaltmanız için önerilerde bulunmuş hatta siz de sunumunuzda organik çayla ilgili birkaç yerde de söylemişsiniz ama bu önümüzdeki senelerde azalacak mı günden güne? Onu merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

Buyurun Sayın Yaşar.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ederim Başkanım.

Benim de bu bulguyla ilgili, öneriyle ilgili bir teklifim var. Hepimizin bildiği gibi özellikle organik ürünler konusunda çok ciddi hassasiyetler oluştu. Yani her şeyin organigiyle ilgili piyasada inanılmaz bir talep var. Dolayısıyla, organik çayın zaten fiyatını otomatikman piyasa belirliyor. Yani burada çok fazla fiyatı belirlemede o aradaki farkı kimsenin çok da fazla irdelediği yok. Belki rakiplerinin açısından olabilir diye düşünüyorum ama yani her geçen gün organik pazarın arttığı bir dönemde bizim o pazarda yer almamamız bence düşünülemez çünkü çok ciddi oranda bir çay tüketimimiz var, bu konuyla ilgili talep de var ve organik çaya da ben talebin olacağını düşünüyorum. Hani neden zarar ediyorsunuz? Bunu ben şahsen anlamıyorum. Yani neticede organik çayla ilgili bir üretim maliyetiniz var, bu özel bir şey. Ha, “Talep oluşmadı.” diyebilirsiniz belki hani, organik çayla ilgili bizim maliyetimiz 100 lira ama diğer çayın değeri de misal 10 lira arada bir 7-8 kat fark var. “Yüce Türk milletinin henüz organik çay talebi yok.” diyebilirsiniz veyahtu özel sektör bunu üretiyor aramızda fark var. Genel üzerinde de ben bu konuyu konuşacağım ama yani özellikle organik ürünler piyasası dünyada artan bir piyasa. Dolayısıyla, bugüne nazaran gelecekte organik çaya olan talebin daha da artacağını ve bizim ciddiyetle bu konunun üzerinde durmamız lazım geldiğini, bu pazarda da muhakkak ÇAYKUR’un yer alması lazım geldiğine inananlardanım. Dolayısıyla, bu işin takibi açısından bu bulgunun da bir üst şeye taşınmasında ben şahsen fayda mütalaa ediyorum.

Teşekkür ederim Başkan.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Yaşar.

Buyurun Sayın Sertel.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Ben de 7.2.8’de çok kısaca bir konuyu öğrenmek istiyorum.

Bu “Yaş çay yapraklarının, çay eksperleri tarafından alınması.” diye bir madde var. “Kurumda yüzde 35’inin Çay Eksperliği Meslek Yüksekokulundan mezun olanlardan olduğunu; bundan hareketle, kaliteli çay, kuru çay üretebilmek için kalite değeri bozulmamış çay yaprağı alınması için alım yerlerinde görevlendirilen eksperlerin Çay Eksperliği Meslek Yüksekokulu mezunlarından olması gerektiğini.” Sayıştay söylemiş, önermiş size. Siz de demişsiniz ki: “Öneride belirtildiği şekilde, yani çay eksperliği bölümünden mezun olan eksperlerin görevden ayrılması hâlinde gerekli işlemleri yapacağız.” Ben merak ediyorum, yani 2017’den bu yana bu çay eksperliği bölümünden mezun olan kaç kişi kurumda istihdam edildi? Sayısal olarak öğrenmek istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Sertel.

Sayın Genel Müdürüm, sayın vekillerimizin değindiği konularla ilgili yanıtları, geneli üzerindeki görüşmeler sırasında verebilirsiniz.

Böylelikle, 2017 yılı önerilerinin görüşmeleri tamamlanmıştır.

Şimdi, 2018 yılı önerilerinin görüşmelerine başlıyoruz.

Kurumun 2018 yılına ait 1 no.lu önerisini görüşmüştük. Bu nedenle, 2018 yılının 2 no.lu genel önerisini okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – 2018 Yılı Sayıştay Denetim Raporu’nda yer alan diğer bulgu ve önerilerin de yerine getirilmesi.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Yanıt için buyurun Sayın Genel Müdürüm.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Sayıştay Raporu’nun ilgili bölümlerinde yer alan ve Rapor ekinde listesi verilen diğer öneri ve tavsiyeler de yerine getirilecektir.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Önerinin Sayıştay tarafından izlenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer bulgu ve önerilerden görüşülmesini istediğiniz...

Geneli için mi bastınız? Yoksa...

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Diğer.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Diğer.

Buyurun Sayın Yavuzyılmaz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Diğer bulgularda Bulgu 8.2.5 “İç Denetçilerin Atanmaması.”

Burada, Sayıştay ÇAYKUR’a diyor ki: “KİT iç denetçilerini ya atayın ya da bu atama işini yıllardır yapmadığınız için -size bir kaçış göstermiş aslında- bu yükümlülüğü ortadan kaldıracak mevzuat değişikliğini yapın.” Tabii, benim bunca yıldır süre gelen, bu kadar zararıyla birlikte devam eden kuruma bana sorsalar “Hangisini seçti?” diye, “İç denetçileri mi atadı, yoksa mevzuat değişikliği yoluna mı gidecek?” diye bana sorsalar gözüm kapalı “Tabii ki, mevzuat değişikliğine gidecek.” derim. Zaten bu zararın altında yatan konulardan bir tanesi de denetimsizlik. Ve kurumdan gelen yanıt şu: “İç denetçi istihdamının kaldırılması yönünde gerekli girişimlerde bulunulacaktır.” Ya, Sayıştay size “Kaldırın.” demiyor, “Tercihinizi yapın.” diyor. Ben biraz önce dedim ki, bunca zararın altında yatan sorumluları ve uygulamalarını ortaya çıkarmak için teftiş kurulunu harekete geçirecek misiniz? Demek ki size deseler ki: “Teftiş kurulunu da kaldırın veya devam ettirin.” Onu da kaldıracaksınız. Yani neden iç denetçilerin istihdamını kaldırma yönünde bir karar alıyorsunuz? Belli ki burada ortak akla ihtiyaç var. Yani sizin kendi kurumunuzun içinden de denetlenmeye ihtiyacınız var, rakamlar öyle küçük rakamlar değil ki.

Bakın, ben bunun da nasıl üst Komisyona taşınmadığını da anlayamıyorum, şimdi söyleyeceğim, bunu ilave olarak söyleyeyim. Finansman darboğazının aşılması için tedbir alınması diye bir bulgu var Sayıştayda. Ya, çok çarpıcı ve çok önemli yani tam çözülmesi gereken sorunların neredeyse merkezinde duruyor. Bir tablo var, bankalar var, kullanılan krediler var. Ne kadar kullanılmış, ne kadarı ödenmiş, ne kadarı devretmiş?

Bakın, kurumun 2019 yılına devreden kredi borcu 2 milyar 55 milyon 790 bin 300 Türk lirası ve diyor ki: “349,6 milyon lira” finansman gideri olarak yansımış oluyor. Biz şu ana kadar ne konuştuk bu Komisyonda? Şu bulgunun üzerinden bakmadığımız sürece gerçekten çok eksik. Tablo tamamlanmıyor, ben buna da şaşkınlık içindeyim açıkçası.

Sizden bu kredi kullanımıyla ilgili -ki bence bu da soruşturmalıdır- bu kadar büyük zarar varken bu kredi kullanımı, ne kadar kullanılmış, ne kadarı ödenmiş, ne kadarı devretmiş kısımları -ya, inanır- bir servet niteliğindeki bir tutardan bahsediyoruz. Dolayısıyla, ben tekrar kanaatimi söyleyeyim, acil

olarak bir soruşturma yapılması gerekli, acil. Aksi takdirde, on dokuz yıldır bu zararın böyle katlanarak büyümesi ve yeterince analiz edilmediğinin de bu Komisyon toplantısında anlaşılması ve aynı zamanda on dokuz yıldır da bir çay kanununun çıkması için doğru düzgün ciddiye alması bir adımın atılmamasını açıklayabilecek başka hiçbir neden yok. Burada biz ne kanun teklifleri gördük, ne torba kanunların içinde maddeler gördük, tartıştık -mantıklı veya mantıksız- ama geldi, oylandı, AK PARTİ ve Milliyetçi Hareket Partisinin desteğiyle birlikte el kaldırılarak geçti. Ona rağmen çay kanunu geçmiyorsa hem AK PARTİ Hükûmeti hem ÇAYKUR yönetimi hem üreticiler hem de son noktada hepimiz dâhil olmak üzere tüketiciler arasında gerçekten bir gönül bağı kopmuş demektir. Neredeyse, yani içim acımasa size “Lipton çay mı içiyorsunuz evde, yoksa ÇAYKUR’un çayını mı içiyorsunuz?” diye soracağım

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, buyurun Sayın Öztürk.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) – Teşekkür ederim.

Ben de 2018 diğer bulgularından 8.2.1 üzerine konuşacağım.

Çay stoklarının bir an önce satılmasıyla ilgili Sayıştay önerisini tekrar etmiyorum ama değerlendirdiğim kısım şu: ÇAYKUR’un depolarında bulunan çay miktarı çok fazla ve son iki yılda gerçekleşen stok miktarları ÇAYKUR’un neredeyse bir yıllık satışına eşit kuru çay stoku bulunuyor. Hatta öyle ki ÇAYKUR bir yıl hiç çay yaprağı alımı yapmasa mevcut ürün stokunu ancak eritebilecek durumda. Hâl böyleyken Sayın Genel Müdürümüz de sunumunda Pakistan’la ilgili çay stoklarının eritilmesi konusunda yaptığı çalışmalardan bahsetti ama sadece temenni çerçevesinde kaldığını gördüm. Sonuçta 2018 bulgusu içinde bulunan ve üç yıldır elinizde bulunan stoklarla ilgili bu konuda gerek siyasilerden gerek büyükelçilik nezdinde Pakistan’dan sadece temenni tarzında kalınarak, sadece düşünce tarzında kalarak bu satışın gerçekleşeceğini umut etmekle böyle bir politika yürütülüyorsa ÇAYKUR’un neden zarar ettiği de çok açık belli oluyor.

Ayrıca, ÇAYKUR’un elinde stoklar fazla ama ülkemize Rize gümrüğünden bile ithal çay girişi yapılıyor. Bir de önüne geçilemeyen kaçak çay sorunu var. Bu Güneydoğu’da anladık, hadi bir nebze oradaki damak tadı çerçevesinde diyebiliriz ama mesela, geçtiğimiz yıl Rize’de bir trafik kazasında ortaya çıkan, devrilen tırda 21,2 ton kaçak kuru çay olduğu tespit edilmiş, şayet tır kaza yapmasa 21,2 ton kaçak kuru çay paketlenerek yurt içindeki ucuz ürün satan büyük market zincirlerine verilecekti. Bu tespit edilen bir konu. Bir de ayrıca bunun tespit edilmeyen kısmı da mutlaka vardır.

ÇAYKUR’un stokları kadar büyük paralar harcadığı ve vazgeçtiği ya da akıbetinin ne olduğunu bilmediğimiz projeleri söz konusu. Mesela, bu Stevia’yla ilgili, Rize şekeri konusunda rasyonel olmayan bu çalışmayla ilgili, bu projeden vazgeçildiğini tahmin ediyoruz ama bu projeleri bu şekilde getiren, bu önerileri veren kişilerle ilgili herhangi bir soruşturma açıldı mı muammasa.

Yine, bize dağıtılan ÇAYKUR’un sunum dosyasında bu projeyle ilgili bir bilgi olmadığı gibi “JP53” diye bir projesi söz konusuydu ÇAYKUR’un. JP53 neydi? Beyaz çay ekstrasından üretilecek, kanser hastalarına ümit olacak diye duyuruldu. Bu proje için defalarca Japonya’ya gidip gelindi. Kurumun resmî sitesinde kapsamlı açıklamalar yapıldı. Projeye 600 bin dolar para ayrıldı, 240 bin dolar para ödendi, geri kalan 362 bin dolar ödenmemiş. Kanser hastalarına ümit olacak diye reklamı yapılan bu çay Japonya’da depolarda beş ay boyunca bekletildi ama parası ödenmediği için Japonya çayı vermedi. JP53 projesine ilişkin Sayın Genel Müdürün sunum dosyasında hiçbir bilgiye yer verilmediğine göre muhtemelen bu projeden de vazgeçildiğini anlıyoruz. Vazgeçilmediyse de en azından kendisinden bu konuda bilgi istiyoruz.

Rutubet sınırına yaklaşan, depolarda çürümeye terk edilen çaylar pazarlama yetkisi olduğu hâlde bu yetkinin ÇAYTAŞ üzerinden kullanılması, ÇAYTAŞ adına ödenen depo kiralari, ÇAYTAŞ'ın üretimini yaptırdığı ancak finansal problemlerinden ötürü alamayıp ihraç edemediği son kullanma tarihi geçmiş çaylar ÇAYKUR'un zarar tablolarından birkaç başlık. Bununla beraber ÇAYKUR dünyanın en çok çay tüketen ülkesinde çay satmak için, 2019 yılında reklam için 36 milyon lira, fuar ve festivaller için etkinliklere 896 milyon lira harcamış.

Yine, temperli kulplu cam bardak için reklamasyon niyetine 5 milyon 250 bin lira ödeme yapılmıştır. Yanında dağıtılan şemsiyelere, dağıtılan takvimlere bakarsak ÇAYKUR'un satışı artırmak yerine zararı artırdığını gözlemliyoruz. Bu konuda stokların ve zararın azaltılması için herhangi bir çaba yerine, aksine bu zararlar hâlâ devam etmekte. Bu zihniyetin de bu şekilde devam ettiğini görmekteyiz. Bu projenin ne olduğunu soruyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Öztürk.

Evet, Sayın Genel Müdürüm, bu bulgularla ilgili sayın vekillerimizin değerlendirmelerinde geneli üzerinde söz verdiğimde yanıtırsınız.

Önerilerin görüşmeleri tamamlanmıştır.

Şimdi geneli üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Sayın Genel Müdürüm, sayın üyelerimizce sorulan sorulardan yazılı olarak yanıt verilmesini gerektiren konularla ilgili cevaplarınızı tutanakların Türkiye Büyük Millet Meclisi web sayfasında yayınlanmasından itibaren on beş gün içinde bütün üyelerimize Komisyon Başkanlığımız aracılığıyla iletebilirsiniz.

Şimdi, geneli üzerinde söz almak isteyen üyelerimize söz vereceğim. Değerli üyeler, ancak bu sözü bir kere vereceğim. Lütfen söz sırası size geldiğinde zamanı daha etkili kullanmak adına bütün konuşmanızı yapınız.

Sayın Sertel, buyurun.

ATİLA SERTEL (İzmir) – ÇAYKUR, tabii, Türkiye için çok önemli ve çay da Türk halkı için çok önemli. Arkadaşlarımın söylediği gibi, keşke Türkiye çok önemli bir kaçak çaya tabi olmasa, keşke Türkiye çayı ithal eden ülkeler arasında olmasa. Kendi çayı son derece kaliteli ve tadı da damagımıza uygun bir çay.

Ben Genel Müdürün üç yıllık vekâlet süresinde ve şimdi de olumlu yaptığı işleri de söylemek isterim. Eleştiriler tabii ki olumluya yönelik bir katkı olsun diyedir, bir art niyet taşımaz. Sayıştayın hazırladığı raporlara bakarak biz de eksiklikleri elbette ki dile getireceğiz.

Yaptığınız en güzel işlerden biri ÇAYKUR'un bütün kentlerde ve güzel mağazalarda satışına yönelik çabanızdır, bu çok önemli. Bunu da geçmiş dönemde ÇAYKUR daha çok değişik kuruluşlar aracılığıyla pazarlamaya çalışıyordu ÇAYKUR'un çayını. Şimdi, siz, direkt pazarlama yöntemini kullanıyorsunuz, hatta sadece mağazalarda değil, internet üzerinden satış yapan büyük kuruluşların da içinde yer alınız ve o açıdan da çayın alabildiğine en kolay ulaşımını ve iletişimini sağlıyorsunuz, o açıdan sizi kutluyorum.

Tabii, şu eksiklik var: İşçi noktasında kurumun eksikliği var yani geçici işçi alımında, işçi alımında eksik olanı tamamlamak için bir çabanız da var. O çaba gazetelere şöyle yansıyor: Yani 500 kişi alınacak, örneğin 600 kişi alınacak, bunların içerisinde hükümlü ve engelliler var 100 kadar, onları sanıyorum aldınız, öyle biliyorum ama 500 kişiyi daha alacaksınız. Ama gazetelerden öğrendiğim 23.500 başvuru

olduğu söyleniyor. Rize’den öğrendiğim “50 bini buldu.” diyorlar. Yani rakamlar çok yüksek. Giresun, Artvin, Rize, Trabzon’dan yani çevre il ve ilçelerden çok sayıda insanın ÇAYKUR’un kapısına İŞKUR aracılığıyla kura için yığıldığını görüyoruz. Tabii, bu, Türkiye’deki işsizlik tablosunu da gösteren bir durum. Yani bir kurumun işçi alımında başvuru rakamları oldukça yüksek çıkarsa bu, gerçekten büyük bir sıkıntı olduğunun göstergesi.

Şimdi, sunumunuzda bir yere takıldım. Diyorsunuz ki işte bu çay destekleme priminde: “2020 yılında alınan yaş çay kilogram başına 13 kuruş üzerinden 189 milyon TL fark ödemesi mart sonu veya nisan başında üreticilere yapılacaktır.” Herhâlde 2021 Mart-Nisanı söylediniz ve 1 Martta yaptınız.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – 1 Nisanda yaptık.

ATİLA SERTEL (İzmir) – 1 Nisanda yaptınız, güzel.

Bence önemli bir durum bu çünkü o bölgenin insanı çayla yaşıyor, çay üretimiyle yaşıyor ve üretimi devam ettirebilmesi için tek güvencesi var o da sizin kurumunuz, başka da bir güvencesi yok. Bu sözünüzde durduğunuz için de ben ayrıca teşekkür ediyorum çay üreticisi adına. Çünkü bizde hep böyle söylenen tarihle yapılan işler çok farklı sapmalara yol açar ama o konuda yaptığınız ödemeler için de üretici adına teşekkür ederim, inşallah destekleriniz daha da artar.

Ben kurumun zararının 2011 yılından bu yana hızla arttığını tespit ettim, arkadaşlarım da dile getirdi ama özellikle Varlık Fonuna devredildikten sonra zararların 700 milyonu bulunduğu göz önünde. Ağır bir finansman sıkıntısı çekiyorsunuz kurum olarak ve zararların yaklaşık yüzde 50’sini de çekilen kredilerin faizlerinin oluşturduğu söz konusu. Şu anda da Türkiye’de faizler artıyor ve sanıyorum ÇAYKUR’un o açıdan, faiz artışıyla birlikte, faize ödediği para arttığı için zarar hanesinde daha yükselmeler olacaktır. Yani burada Sayıştay da her yıl dikkat çekiyor, biz de muhalefet şerhimizde arkadaşlarımız Mustafa Tuncer ve Ahmet Kaya muhalefet şerhinde bu konuya dikkat çektiler yani yazdıkları şerhte. Öyle ki 2018 yılında 657 milyon lira zarar eden kurum, 2019 yılında 635 milyon lira zarar etmiş. Alanında neredeyse tekel konumundasınız yani size rakip yok, büyük bir marka ÇAYKUR bana göre yani bize göre, size göre de öyle. Yani bu kadar yüksek zarar etmesini anlamak mümkün değil. Yani şimdi faiz giderleri artıyor hem de diğer zararları artıyor.

Şimdi, bu doğrultuda gerçek rakamları sizden alacağız. 2020 yılında ÇAYKUR kurumumuzun zararı ne oldu? Onu öğrenmek istiyorum. 2018’de 349 milyon 600 bin, 2019’da 395 milyon faiz yani finansman gideriniz olmuş. 2020 yılında finansman gideriniz ne oldu? 2020 yılındaki zararın yüzde kaçını finansman giderlerinden kaynaklı? 2020 ve 2021’e devreden kredi tutarı bu yılda katlanmak zorunda olduğundan finansman gideri nedir? Bu yıl faizlerin ciddi şekilde artmasıyla birlikte finansman darboğazını aşmak için aldığımız tedbirler var mı? Bu tedbirler nelerdir? Yoksa, aynı devamlı o faizlere katlanmak zorunda ve yüksek maliyetli faizleri ödemek zorunda kalacaksınız, ona ilişkin çabalarınızı öğrenmek istiyorum.

Tabii, bizim Türk insanımızın en büyük keyiflerinden biri çay tüketmektir. Yani sabah kalkarız, sabah kahvaltısında çay içeriz, akşam hanımlarımız dizi izlerken çay içer, 3 arkadaş yan yana geldik mi çay içeriz, Mecliste çay içeriz... Yani bu anlamda yoğun bir şekilde çay tüketen bir toplumuz. Yani temel gıda maddelerine olduğu gibi, çaya da şekere de çok büyük oranda zam geldi. Yani vatandaş hakikaten çaya ulaşamaz oldu maddi açıdan baktığımızda çünkü yükseldi fiyatlar ve yükseldikçe de vatandaşa çay pahalı oldu ona göre. O yüzden de zaten keyif çayı dağıtılmaya başlandı, vatandaşın tepesine tepesine çay atar oldu bazı büyüklerimiz, o da çay kapma yarışına dönüştü.

Ben ama burada bu soruyu soracağım size, kimilerine göre 500 ton çay atıldığı söyleniyor, kimilerine göre 30 ton çay atıldığı söyleniyor, tabii afaki rakamlar ama bir çay atılması söz konusu. Bu çaylar nereden atılıyor? Neye veriliyor? Kim veriyor? Siz mi veriyorsunuz? Bunun bedeli size ödeniyor mu? Yani ÇAYKUR yoksa bunu halkın üstüne atılsın diye bilabedel mi veriyor? Bunu öğrenmek istiyorum.

Başka öğrenmek istediklerim de var. Tüketici fiyatları açısından çay fiyatları 2018, 2019, 2020 yıllarında yüzde kaç arttı? 2021 yılında artış oldu mu veya olacak mı? Zam düşünüyor musunuz? Son üç yılda fiyatlarınız yüzde kaç arttı? Market satış fiyatlarınız yüzde kaç arttı?

Yine, bu noktada, hem kamuoyuna yansıdı hem de Sayıştay raporunda da var. Depolarda bekletilen, kullanım süresi dolmak üzere olan, küflenmiş çaylardan bahsediliyor. Yani bunlar gerçekten bizim ekonomimize de üretimimize de çok büyük zarar. Yani çok büyük zahmetle üretilen çayın küflenmesi söz konusuysa kötü bir durum. Basın açıklamasında siz dediniz ki: “Küflenmiş çayımız yok.” Ancak Sayıştayın 2019 raporundan bir örnek vermek istiyorum. Sayıştay, 2015-2016 üretimi 20 tona yakın organik çayın küflendiğini, bu nedenle 218 bin liralık bir zarar oluştuğunu söylüyor. Sayıştay mı doğru söylüyor, siz mi doğru söylüyorsunuz? Yani burada bir çelişki mi var? Yani küflenmiş çay var mı? Zarar bu kadar mı? Bunu öğrenmek istiyorum. Yine bu 2019 ve 2020 yılları arasında küflenmiş çay varsa bedelini öğrenmek istiyorum. Yine, son olarak Sayıştay, kullanma tarihi dolmak üzere olan, bozulmaya yakın ürünlerden bahsediyor. Altı aydan az zaman kalmış ürün miktarı ve bunların parasal tutarı nedir? Son kullanma tarihi dolmak üzere olan çayları indirimli fiyattan satarak tüketime sokmak ve bir an önce onu zarar hanesinden düşürmek gibi bir faaliyetiniz var mı? Bunlar öğrenmek istiyorum.

Bir de ilk deneme üretimlerinden “stevia”dan bahsetmek istiyorum. Ama “stevia”dan 16 milyon lira falan zarar ettiniz, onu da artık kapatalım. Çünkü 16 milyon zararla kapatılması bile bence, zararın neresinden dönsen kârdır ama bununla ilgili bir şey kurdunuz siz, tesis. Bu tesis ne oldu? Onu sormak istiyorum. Yani bunu üretim tesisi hâline getirdiniz mi? Bu tesise ek yatırım yaparak bu ek yatırımla acaba bu çayın başka ürünlerini değerlendirmede kullanabilir misiniz, yoksa kadük hâle mi geldi? Onu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Sertel, toparlayalım.

ATİLA SERTEL (İzmir) – Son sorum, bitti.

Şimdi, bu 210 kişilik işçi alımı yani 500 kişilik işçi alımıyla ilgili kurumda elbette “kura çekimi” diyorsunuz ama Rize’de ve diğer kentlerimizde yine şöyle bir düşünce var, onu da söyleyeyim, “Yine kendi yakınlarını ve tanıdıklarını alacaklar, biz giremeyeceğiz.” diyorlar. Bir de sözleşmeli olarak çalışanların belli aralıklarla kadroya alındığını ancak on yıldır bu yönde böyle bir adım atılmadığını da söyleniyor. Sözleşmeli personeli deneyimli oldukları için kadroya almayı düşünüyor musunuz? Kurumda çalışan sözleşmeli personel sayısı ve taşeron sayısı nedir? Bu konudaki düşüncelerinizi öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Teşekkür ediyorum Sayın Sertel.

Sayın Kara, buyurun.

ESİN KARA (Konya) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Genel Müdürüm, Komisyonumuza hoş geldiniz.

Ben de birkaç noktaya değineceğim, bazıları tekrar olabilir ama bunlar hep kurumumuzun daha iyi seviyeye gelmesi içindi. Stoklarımız 2017 yılında 1 milyar 334 milyondan 2018 yılında 1 milyar 930 milyon liraya yükselmişti. Burada stokların bir ömrünün olduğunu, bir stok maliyetinin de olduğunu düşünürsek bir an evvel bu stoklarının azaltılması için faaliyete geçilmesi gerekiyor.

Yine, benim dikkatimi çeken bir konu da gelir tablosunun dipnotlarında FIFO yani “first in first out” stok değerlendirme maliyeti yöntemini kullandığınız... Genelde enflasyonist dönemlerde stokların, ilk alımların maliyeti ilk verilmesinden dolayı maliyetler düşük çıkar bu yöntemi kullandığınız zaman. Yani stokunuzda kalan maliyetler son girenler olur onlar yüksek gösterirken stokunuzu satışlarınızın maliyeti burada daha düşük çıkar enflasyonist dönemlerde bahsettiğim konu. Burada değerlendirdiğimiz zaman stoklarınızın yükselmesi bir nebze buradan da mı kaynaklanmaktadır, yoksa maliyetlerimizi düşürmek amacıyla mı bu yöntemi kullanmaktayız ki zaten maliyetlerimize satışlarımızın 2018 yılında bayağı bir üstünde çünkü net satış kârımız zarar gösteriyor.

Yine, 2017 ve 2018 yıllarında bilançomuzda satış tesellüm noksanları 476.413 TL duruyor. Bunun gerekçeleri bulunamadı mı? Hem 2017 hem 2018 bilançomuzda yer alıyor. Neden giderleştirilemedi sebebi bulunmadıysa? Gelir tablomuzda geçmiş döneme ait zararlar olarak daha fazla yüksek gelmesi ve zararın artmaması için mi bu yapıldı?

Yine, Sayıştayımızın notlarında, diğer bulgulara iç kontrol sistemimizin kurulmasına yönelik çalışmalarımızın yapılması istenmektedir. İç kontrol sistemi eğer kurulursa kurumumuzda hem maliyet kontrolü sağlanmış olur. Neden zarar ettiğimiz gibi konuların daha detaylı bir şekilde ortaya çıkacağına inanıyorum 2017 yılından itibaren 2018’de de yine kredilerimiz ve buna bağlı olarak finansman giderlerimiz artmış, bir nebze de bunlar zarar çıkmasında etkili olmuş. Yine, öz kaynaklarımızdan bu gidişle, eğer zarar hanelerimiz böyle artarsa öz kaynaklarınız eriyecektir. Öz kaynak denkleminizde sermaye artırımını yönüne gitmek zorunda kalınabilecektir.

Çay konusuyla ilgili olarak gelecek olan bir yasa teklifine biz de Milliyetçi Hareket Partisi olarak muhakkak destek veriyoruz, artı, kaçakla ilgili olacaksa kaçakla ilgili olarak da cezaların artırılması yönünde bir yasal düzenleme yapılırsa tabii ki biz de seve seve destek olacağız.

Diğer bir nokta ise ürün çeşitlendirmesine gitmenizi ben olumlu buluyorum. Özellikle beyaz çay gündeme çok fazla gelmedi; beyaz çayla ilgili reklamlarınızın olması gerektiğini düşünüyorum, internet sayfanızın da eğer yeterli bir şekilde vatandaşa duyurumu yapılırsa internet üzerinden de satışların artmış olduğu bu pandemi döneminde satışlarınızın daha çok artacağını düşünüyorum.

Bir de bizler tabii ki yerli ve millî olduğu için ÇAYKUR’u evlerimizde güvenle kullanıyoruz. Kutu çayda biliyorsunuz Didi Konya şivesinden geliyor; “dedi” kelimesini biz Konyalılar “didi, didim”... “Dedin” demez de “didim” deriz yani oradan geliyordu, bu reklamlarda da Konya şivesinden gelmişti. Şimdi, şekersiz çay Didi’nin şekersiz kutu çayları çıkmaya başladı ama bizim küçük çocuklarımız şekerli çay içiyorlar ve bunun 500 mililitre kutuda 40 gram şeker yani 20 küp şeker eder şeker olduğu söyleniyor. Bizim de bu kutu içeceklerde... Özellikle çocuklarımıza verirken şeker oranının düşürülmesi konusunda çalışma yapılamaz mı?

Benim söyleyeceklerim bu kadar.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT ŞATIROĞLU – Sayın Kara, teşekkür ediyoruz.

Sayın Tuncer, buyurun.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Öneri üzerinde yaptığım konuşmada Sayın Genel Müdür “Kurumun borcunun 500 milyon küsur olduğunu” söyledi. Ben bu borcun 2 milyar 525 milyon 850 bin lira olduğunu gece rüyamda görüp de sabah burada söylemiş değilim. Şu elimde gördüğünüz kitapçık Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü 2017-2018 yılı hesaplarının görüşüldüğü TBMM KİT Alt Komisyonu toplantısında komisyon üyesi milletvekilleri tarafından gündeme getirilen sorular ve cevapları, Temmuz 2020 basım. Bunun 4’üncü sayfasında cevap 2: “Teşekkülümüzün 30 Haziran 2020 tarihi itibarıyla borç miktarı (mali borç) 2 milyar 525 milyon 850 bin TL’dir.”

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Kredi borcu.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Evet, oraya geleceğim.

Mali borç nedir? Kurumunuzun kredi kuruluşlarından ya da diğer mali kurumlardan aldığı borçlardır. Geçmişten başlayıp 30 Haziran 2020 tarihine kadar kurumunuzun kredi ve faiz olmak üzere bize bildirdiğiniz şeyde 2 milyar 525 milyon 850 bin TL borcu vardır. Bu borç toplantı tarihimiz olan 6 Nisan 2021 tarihi itibarıyla kaç liradır, kaç liraya yükselmiştir veya kaç liraya düşmüştür? Bunu cevaplırsanız teşekkür ediyorum.

Ayrıca, Rize’deki çay üreticilerinden sizlere iletmek ve zabıtlara geçirilmek üzere de çayla ilgili belli bir çözüm ve sorunlarla ilgili öneriler geldi. Bunları da belirtmek istiyorum. “Yaş çay fiyatı tüm paydaşların bir arada olduğu bir sistemle belirlenmeli ve kampanya girmeden açıklanmalıdır, çay sezonu başlamadan ÇAYKUR ve özel sektör çay sezonu ile ilgili programlarını açıklamalıdır, bankalar yaş çay üreticisine çay bedeli karşılığı promosyon ödemelidir, yaş çay üreticisine dekara en az 75 TL gübre desteği verilmeli bu destek her yıl gübre fiyatının artış oranında artırılmalıdır, ÇAYKUR Varlık Fonundan çıkarılmalıdır, çay üreticileri sendikasının kurulmasına destek verilmelidir, ÇAYKUR Yönetim Kurulu üyeliklerinde çay emekçileri de yer almalıdır, destekleme primleri bir yıl sonra değil her sezon sonunda ödenmelidir, son yıllarda artış gösteren heyelanlar sonucu toprak kayıplarını azaltacak ve toprağın mikrobiyolojik canlılığını koruyacak toprak ıslahı çalışmaları ile çay tarımında Tarım Bakanlığı tarafından yönetmeliği hazırlanan iyi tarım uygulamasına geçilmelidir, çay alım yerleri kurum tarafından uygun fiziki şartlara getirilmelidir, organik çay tarımı yapılacak alanlar kontrollü kolay kapalı havzalar olarak Hemşin, Senoz, Borçka Maradit, Çamlıhemşin gibi yeniden disipline edilmeli, bu bölgeler ekolojik turizm alanı olarak ilan edilmeli, dünyadaki örnekleri gibi özel uygulamalara geçirilmelidir, ÇAYKUR işçi alımını kademeli olarak erkenden nisan ayında başlatmalı, -yüz seksen gün çalıştırma zorunluluğu olduğu için bu, kuruma ek maliyet de getirmeyecektir- çay bahçelerinde yabancı otların temizlenmesi için kaçak olarak kullanılan zirai ilaç çaya ve suya zarar verip çevre kirliliğine neden olmaktadır, bu ilaçların çay üretimi ve bağlı illerde satışı izne tabi olmalı ve karekod sistemiyle sıkı bir takibi yapılmalıdır.” diye önerileri var, sorunlarını belirtiyorlar. Bunlara da eğer siz kurum olarak eğilir ve bu sorunların çözümüyle ilgili çalışmalar yaparsanız oradaki çay üreticilerinin de daha iyi olacağını düşünüyorum.

Ayrıca, çay işçiliğiyle ilgili bir çalışmanız var mı? Çünkü çay üreticisi aileler çaylarını toplamakta, bakımını yapmakta artık çok zorlanıyorlar genelde de çay üreten illerden göçmüş durumdalar ve bu işler Gürcüler tarafından yapılıyor ve müthiş şekilde, milyon dolarları geçen belki yüz milyon dolara yaklaşan bir Türkiye’nin çaydan elde edeceği parayı Gürcüler çay toplayarak Gürcistan’a götürüyorlar bizim paramız elimizden kaçıyor. Bununla ilgili de bir çalışmanız var mı? Bunu merak ediyorum. Bir hatamız olduysa affola diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ederim Sayın Tuncer.

Buyurun Sayın Yaşar.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Sayın Başkanım, kurumun değerli temsilcileri; tabii, çay tarımı bizim Doğu Karadeniz için çok önemli, yaklaşık 2 milyon nüfus çay tarımı üzerinden geçimini sağlıyor. Özellikle bu son dönemde Gürcistan’dan gelen işçilerde pandemi dolayısıyla belli sorunlar yaşandı, çay toplamada belli sıkıntıların olduğu bize gelen bilgiler arasında.

Şimdi, benim anlayamadığım bir şey var: Siz geçen işte “200 tane eleman alacağız.” dediniz, 210 erkek beden işçisi için yaklaşık 23 bin kişi başvurdu. Yani bir tarafta eleman yok diyoruz, elemamda sorun yaşıyoruz diyoruz, yani 23 bin kişi de diyor ki: “Biz 210 kişilik kadroda yer almak istiyoruz.” Öbür taraftan da çay toplamaya eleman bulmakta zorlanıyoruz. Yani sizce bunun sebebi ne? Yani onların herhâlde... Şunu söyleyeyim: Yani “Ücretlerden.” diyeceksiniz muhakkak.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – O kişilerin her birine geçen sene pandemi nedeniyle İŞKUR üzerinden 300 lira...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Sayın Genel Müdürüm, en son, değerlendirmeleri ve soruları aldıktan sonra yanıtlayalım.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Neyse, tamamını sonra verirsiniz.

Teşekkür ederim Başkanım.

Yani neticede sizin 203 kişilik kadronuza 23 bin başvuru var. Ama öbür taraftan da çay toplamada belli zorluklar yaşıyorsunuz. Yani insanlar, ÇAYKUR’a girdiği andan itibaren verimleri mi düşüyor, çalışmak mı istemiyorlar? “Ya, biz buradan içeriye şeyi atalım da yani postu buraya bir serelim de...” Devletin kasasına bir anahtar uydurma gibi bir yapı mı var? Yani bu çünkü sadece ÇAYKUR’la ilgili değil. Siz bugün bir bekiği alımı için ilana çıksanız yine binlerce müracaat oluyor ama bunun yanı sıra da -buradan şuraya gelmek istiyorum- nitelikli eleman aradığınız zaman da bu ülkede bulamıyorsunuz. Yani bunun diğer bir cephesi de o, yani nitelikli eleman yetiştirme konusunda demek ki ülkenin ciddi problemleri var. Sizin de burada nitelikli eleman bulmakta zorlandığınız sizin raporlarınızda da var.

Şimdi, dolayısıyla, yani bu konuda bir çelişki var. Ya sizinle çalışanlar belli bir disiplinin dışında çalışıyor, talep fazla, öbür tarafta da çay toplayacak adam bulamıyorsunuz. Bunlar arasındaki çelişkiyi çözebiliyor musunuz? Veyahut da sizin bu nitelikli eleman istihdam etmeye yönelik bir çalışmanız var mı? Bu konuda üniversitelerle, meslek yüksekokullarıyla, meslek liseleriyle aranızda bir çalışma var mı, bir ilişki var mı?

Tabii, bu çay alanlarının gençleştirilmesiyle ilgili işte, 2023 hedefiniz 100 bin fidan. Yani bu alanların komple gençleştirilmesine yönelik bir projeksiyonunuz var mı? Yani “Biz 2030 yılı itibarıyla bu programı tamamlayacağız.” veya “2027 yılı itibarıyla bunu tamamlayacağız.” Çünkü otomatikman, bu palet gibi, yani bir taraftan yenilenirken bir taraftan da ekonomik ömürlerini dolduruyorlar. Dolayısıyla, bunun muhakkak bir plan ve program çerçevesinde yapılması lazım.

Tabii, üretim açısından baktığınız zaman, yani Türkiye’de üretim alanları açısından, bendeki rakamlara göre üretim alanları açısından 7’nci sıradayız, verimlilik açısından baktığınız zaman 5’inci sıradayız. İhracatta 2019 yılı rakamlarıyla 31’inci sıradayız, ithalatta 21’inci sıradayız. Yani rakamların arasında bir şey yok, yani bu kadar ekilebilir alanlarda dünyada 7’nci sıradayız ama ihracata baktığımız zaman 31’inci sıradayız. Bunların arasındaki... Bunu nasıl ifade ediyorsunuz? Tabii, ihracattaki rakamlardan zorlandığınızı söylüyorsunuz. “Yurt dışı rakiplerimizin maliyetleri bizden daha düşük, dolayısıyla pazarda payımız daha az.” diyorsunuz. Bunun birinci nedeni ne? Yani verimlilikte mi bir sorunumuz var, pazarlamada mı sorun var, nede sorun var ki biz uluslararası arenada rekabet edemiyoruz? Yani eğer edemiyor isek bile bunu ciddi oranda Türkiye’de tüketiyoruz, en büyük tüketimi

de Türkiye genelinde yapıyoruz. O zaman, diğer ürünlerde olduğu gibi çay konusunda da mesela bir fon oluşturulabilir, fon konulabilir. Bunu en azından iç piyasaya, dış pazarlar açısından, yani iç pazara daha fazla yönelmesi açısından böyle bir tedbir uygulanabilir. Yani ithalata fon konabilir, bunu ülkeler stratejik ürünlerde yapıyorlar. Yani neticede sizin çay konusunda dışarıya dayalı bir şeyiniz yok, yani daha çok kendi yerel kaynaklardan bunu sağlıyorsunuz. Bunun tam tersine, az döviz girişiniz var, çok döviz çıkışınız var. Yani bu, fon koyarak desteklenebilir.

Yine, devamında çay kanunu dedik. Bunun üzerinde durmayacağım, onunla ilgili maddeyi söyledim. Yani ne zaman? Mesela, buradaki Komisyona bir takvim verebilir misiniz? “Taslağı şu zaman dilimi içerisinde size göndeririz.” diyebilir misiniz?

Tabii, en büyük mesele de burada siz belli bir kotayla bu alımı yapıyorsunuz. Diyorsunuz ki: İşte, belli dekardan, ne bileyim, işte birinci sürümden, bendeki rakamlar, işte ilk sürgünden 500 kilogram, ikinci sürgünden 400 kilogram, üçüncüsünden 400 kilogram gibi kotalar var. Şimdi, sizin bu kotalar ve açıkladığınız fiyatlarla insanlar üretiminin fazlasını otomatikman özel sektöre veriyor. Özel sektöre de sizin fiyatlarınızın daha altında veriyor. Yani sizin 3,40’a aldığınız ürünü özel sektör 2,5 liraya, 3 liraya alıyor ki bu, inanılmaz bir şeydir, yani yüzde 30, yüzde 40 rakamla özel sektör bu çayı aldığı takdirde sizin bunlarla bir daha iç piyasada da rekabet etmede kesinlikle belli zorluklarınız olacaktır diye düşünüyorum. Yani burada bir denge sağlanabilir, nasıl sağlarsınız onu bilemiyorum ama kota fazlasını özel sektör aldığı sürece sizin özel sektörle rekabet etme gücünüz düşer. Bu oran ne kadardır, yani biz üreticinin üretiminin ne kadarını üretim üzerinden alıyoruz, artan miktar ne kadar, özel sektörün bu aradaki payı ne kadar? Yani pazardaki dengeleri ne kadar bozuyor? Veyahut da şu an Türkiye’deki üretimin 2017 itibarıyla yüzde 42’sini ÇAYKUR, yüzde 58’ini de özel sektör üretiyor. Dolayısıyla, sizin piyasadaki belirleyici tavrınız bu rakamlarla biraz zor. Yani Türkiye’de çay fiyatlarını biraz da özel sektör belirliyor gibi geliyor bana. Ama tabii sizin kalitenizden dolayı yüzde 10, yüzde 15 fiyat farkını piyasa kaldırabilir ama bundan daha fazla rakamın da piyasada işlem görmesi mümkün değil.

Bunun devamında, tabii, bütün bu ürünleri pazarlarken bir reklam bütçeniz var. Yani çayın çeşitlendirilmesini ben de diğer arkadaşlarımız gibi aynen destekliyorum, pazarda her türlü şartta mücadele etmek lazım. Türkiye’nin farklı bölgelerinde farklı damak zevklerinin olmasından daha doğal bir şey yok. Bu damak zevkine göre ürün gamının genişletilmesini doğal olarak biz de destekliyoruz. Peki, Türkiye’nin hangi yörelerinde ne kadar çay satışlarınız, bölgesel olarak dağılımını yaparsa hangi bölgeye fazla satışlarınız? Bölgesel dağılımı nasıl, bunu rakamlarla ifade edebilir misiniz? Tabii, sizin otomatikman bir reklam bütçeniz var, zaman zaman izliyoruz. Mesela, bu reklam bütçenizi de reklamı yaparken de bölgesel reklamlarınız var mı? Yani ne kadar bir reklam bütçeniz var? Bu reklam bütçesinin bölgesel dağılımı ne kadar? Bunu rakamlarla ifade edebilirsiniz.

Tabii, özellikle kredi kullanıyorsunuz. Bir defa her şeyden önce işte, her geçen gün ödediğiniz faiz oranı düşüyor. İşte 2018 yılında ödediğiniz faiz 349, 2019’da 395, yani faizden daha çok... Ödediğiniz faiz miktarları artıyor ama zararlarınız azalıyor, ondan bahsetmek istiyorum. 2018’de 657 milyon zararınız var, 2019’da 635 milyon, 2020’de sizin ifade ettiğinize göre 547 milyon zararınız var. Yani bunu sıfırlamayı düşündüğünüz süreç ne kadar, bir projeksiyonunuz var mı? Mesela, 2023’e kadar... Yani yıllar sonra giderse bu biraz hızlı düşer, yani başlangıçta diyelim 50-100 düşerken 2021’den itibaren bu gidişle, bu şeyle bile gitseniz daha yüksek oranlarda ben düşeceğini ümit ediyorum. Yani ne zaman sıfırlanır veyahut da 2021, 2022, 2023, cumhuriyetin inşallah 100’üncü yılında siz de sıfır zararla...

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Son bir dakika Sayın Vekilim.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Öyle mi?

Peki Başkanım.

Deniz yok Başkanım, Deniz'in süresini kullanırız.

Şimdi, tabii, finansman giderleri önemli. Yani sizin bankalara ödediğiniz, yaklaşık 2 milyar 520 milyon şu an kredi kullanıyorsunuz, buna da yani çok ciddi faiz ödediğiniz kesin. Bunu hangi bankalardan kullanıyorsunuz? Hangi faiz oranlarıyla kullanıyorsunuz? Bunu merak ediyorum. Bununla ilgili bize rakam verebilir misiniz? Sizin bir defa başlı başına bu kullandığınız rakamlarla ilgili çok ciddi finansman izlemeniz lazım, iyi bir finansmancıya ihtiyacınız var.

Konya Milletvekilimizin bahsettiği gibi; stok da bir maliyettir, stokun da bir maliyeti var. Yani siz aldığınız oranda buna da muhakkak faiz ödüyorsunuz.

Diğer taraftan, organik ürünler... Organik ürünlerle ilgili pazardaki payınız ne kadar? Bununla ilgili bir hedefiniz var mı?

Diğer taraftan, maliyet artışları... Mesela, maliyet artışları ile fiyat artışları arasında nasıl bir ilişki var? Mesela, şöyle söyleyeyim: Hani bu çay alım fiyatlarınızdan belli olur ama pazarda... Geçmişte, sizden önceki Genel Müdür işte “‘Önümüzde seçim var, fiyatları yükseltmeyin.’ dediler, biz de yükseltmedik, dolayısıyla zarar ettik.” Şimdi, mesela 2020, 2018, 2019, sizin de görevi devraldığınız günden bu tarafa maliyet artışları ile pazardaki fiyat artışları arasında nasıl bir ilişki var? Hani maliyetler oranında zam yapıyorsanız zaten mesele yok. Maliyet girdileriniz düşük, zam oranlarınız yüksekse fiyatlarınızın otomatikman aşağıya doğru gelmesi lazım diye düşünüyorum.

Kaçak çay konusunda -tabii, onu söyledim- muhakkak belli tedbirlerin alınması lazım.

Tabii, bunun en önemlisi de verimlilik. Mesela, kişi başına düşen çay üretimi... Özel sektörde onu biz bilemiyoruz ama nasıl bir ilişki var? Yani kurumda üretim ile çalışan arasında nasıl bir ilişki var? Verimlilik önemli burada. Yani sayınız artıyor, üretiminiz yerinde sayıyorsa yani arada bir tersi ilişki var diye düşünüyorum. Arada nasıl bir ilişki var?

Son olarak, inşallah, bu çay kanununu bekliyoruz.

Başkanım, süremi de daha fazla uzatmadan yeni çalışmalarınızda ben başarılar diliyorum. Bu kurumlar hepimizin. Ümit ediyoruz ki zararlarımız sıfır olur, bunlar stratejik ürünlerdir. Doğru Karadeniz'in en önemli stratejik 2 ürününden biri fındığın yanı sıra da çay yani bunu bizim muhakkak disipline etmemiz lazım. Bu kurum zarar ederek... Mesela, Varlık Fonunun üzerinde hep şu konu vardı: Hani devlete, Varlık Fonuna bu kurumlar devredildiği andan itibaren satışa gider, satılırsa da bu işten milletin çok ciddi zararı olur diye düşünüyoruz. Mesela, Varlık Fonuna devredildiğiniz andan itibaren Varlık Fonuna devrettiğiniz bir rakam var mı? Yani Varlık Fonuna devredildiğinizde bu kullandığınız finansmanlardan aktardığınız bir miktar var mı diyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Sağ olun Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Yaşar.

Buyurun Sayın Kaya.

AHMET KAYA (Trabzon) – Teşekkür ederim.

Değerli Genel Müdürtüm, değerli yönetici arkadaşlar; sizlerin de bildiği bir mesele var. Şimdi, çay üreticilerimiz yaş çay bedellerini bankalardan alıyorlar ve bu para yıllık olarak yaklaşık 3,5; eski parayla katrilyon düzeyinde bir para. Fakat bu para karşılığında çay üreticilerimize promosyon hakları verilmiyor. Daha önce de bu konuyu ben gündeme getirmiştım, burada bir haksızlık olduğunu düşünüyorum. Yani emeklilerimiz bankadan maaşlarını aldıklarında, biliyorsunuz, bankalar bu maaşlarını almaları karşılığında emeklilerimize promosyon haklarını veriyorlar. Ama on binlerce

ay üreticisi bu banka promosyonlarını maalesef alamıyor. Bence bu bir hak, bu haklarını almaları konusunda... Bu dönem güçlü bir yönetim kurulu oluştu, yeni atamalar yapıldı, sizin asaleten atamanız yapıldı Sayın Genel Müdürüm, bu meseleyi artık czelim istiyorum yani ortada bir haksızlık var. Üreticinin hakkı olan bu paraları bankaların yemesine müsaade etmemek lazım cnk benzer örnekleri cok, sizler de biliyorsunuz. Biz de alıyoruz mesela, promosyon alıyoruz bankalardan, emekliler alıyor, maaşını bankalardan alan herkes promosyon alıyor ama çay üreticileri bu hakkı alamıyor. Yani bunu rica ediyorum, bu ödemeleri yaptığınız bankalarla konuşarak çay üreticilerinin hakkı olan, anasının ak sütü gibi hakkı olan o promosyon haklarını almaları konusunda bu dönem yapılması gerekeni lütfen yapalım diye rica ediyorum.

Bunun dışında Sayın Genel Müdürüm, özellikle bu konuya dikkat etmenizi sizlerden rica edeceğim. Kurum içerisinde cok sayıda calışan insan var, ÇAYKUR sayesinde ekmek yiyen insan var. Bu calışanların bazılarını ben sosyal medyada dikkatimi cektiği için takibe aldım. Bir tanesi var, ismi bende var, böyle bir saygısızlığı sizlerin de bizlerin de kabul edebilme şansı yok diye düşünüyorum. Yaptığı paylaşımlara bir bakarsanız, bu adam ÇAYKUR gibi bir kurumdan maaş alıyor, ekmek yiyor fakat sosyal medya hesaplarına baktığınız zaman a’dan z’ye Cumhuriyet Halk Partisine, bizlere, Sayın Genel Başkanımıza hakaret içerikli mesajlar var. şimdi, ben bütünü üzerinde calışma yapıp bu adamları tek tek işa edip bunlarla uğraşmak istemiyorum ve sizden rica ediyorum, calıştırdığınız bu personele bir genelde yayınlayarak “Arkadaşlar, sizin vazifeniz, temsil ettiğiniz bir kurum var, temsil ettiğiniz bir kitle var, üreticiler var, buradan ekmek yiyorsunuz, siyaset yapmak sizin işiniz değil, eğer siyaset yapmak istiyorsanız istifa edin, gidin, siyasete soyunun...” Ama o kurum bünyesinde calışıp da Sayın Genel Başkanımıza, bizlere, partimize laf söyleyen adamlara bizim de söyleyecek sözümüz var diye düşünüyorum. Sizlerden rica ediyorum, buna lütfen mâni olun. Bu tür adamların sayısı ÇAYKUR’da cok. İsim var bende, isterseniz size verebilirim. Sosyal medya hesabına girdiğiniz zaman sizin de tasvip etmeyeceğiniz, kabul etmeyeceğiniz paylaşımları var. Onların görevi siyaset yapmak değil, bu kuruma hizmet etmek. Bunu lütfen kendilerine hatırlatın.

Diğer bir konu Sayın Genel Müdürüm, 2 genel müdür yardımcısı atandı yakın bir geçmişte, boşluk vardı. Tekrar hayırlı olsun diyorum, başarılar diliyorum. Fakat ÇAYKUR’un yazılı olmayan birtakım kuralları vardı geçmişten bugüne, o kurallar da çay üretilen illeri temsilen birer genel müdür yardımcısı atama durumu vardı. İşte ay üretilen illerimiz Rize, Rize’den sonra Trabzon, Trabzon’dan sonra Artvin, Giresun gibi illerimizi temsilen, oradaki çay üreticilerimizi temsilen birer genel müdür yardımcısı atanırdı, böyle bir yazılı olmayan kuralı vardı ÇAYKUR’un. Sayın Sütlüoğlu’yla bu kural bozuldu onun döneminde, siz de buna devam ediyorsunuz gibi. Yani ben Trabzon’da çay üreticisi arkadaşlarla konuştum. Çayın en cok üretildiği 2’nci il Trabzon, biliyorsunuz, birçok ilçemizde üretiliyor. Gönül isterdi ki atanan genel müdür yardımcılarından bir tanesi Trabzonlu ay üreticilerini temsilen Trabzon’a verilmeliydi. Yani ay üreticilerimizin de bu yönde bana ilettiği düşünceleri var, benim de katıldığım, destek verdiğim ve olmasını istediğim bir şeydi. Muhtemelen kurum içinde calışan liyakat sahibi bir Trabzonlu bulamadınız, bulsaydınız genel müdür yardımcısı olarak atardınız diye düşünüyorum. Bulamadınız mı, yoksa başka etkenler mi devreye girdi?

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) – Hepsini st görevlere verildi.

AHMET KAYA (Trabzon) – Evet, bu bizi zd, onu söyleyeyim.

Bunun dışında Sayın Genel Müdürüm, bildiğimiz gibi, ÇAYKUR'un stoklarında ciddi miktarda çay var. Yani bir sene çay almasak ÇAYKUR'un stoklarındaki çayın Türkiye'nin çay ihtiyacını karşılayabileceği raporlara da yansdı aslında. Yani stoklarımızda çayımız var, mutlaka var. Hiç mi yok Sayın Genel Müdürüm, stoklarda hiç mi çay yok? Bütün çayı sattık mı? Yani şu an stoklarımızda hiç mi çay yok?

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – 60 bin ton, yılda 132 bin ton satıyoruz.

AHMET KAYA (Trabzon) – Ha, 60 bin ton çayımız var, tamam. Var yani stoklarımızda çayımız var.

Şimdi, bakın, geçenlerde bir Cumhurbaşkanı kararı yayınlandı. Karar elimde, 2021/163 sayılı Karar. Sayın Genel Müdürüm, bir Cumhurbaşkanlığı kararı yayınlandı, 2021/163 sayılı Karar. Çay üretiminde bizimle kıyaslanmayacak ölçüde az çay üreten Azerbaycan'dan 300 ton çay alımı bir Cumhurbaşkanlığı kararıyla ilan edildi. Yani gerçekten yadırgadığımı, garipsediğimi ifade etmek istiyorum. Bizim depolarımızda çay dururken, yerli ve millî çayımız dururken Azerbaycan'dan niye çay aldık? Birisi bunu bize izah etsin Allah aşkına. Başka ülkelerden de zaman zaman, hem de gümrük vergisiz çay alıyoruz. Bunun gerekçesi nedir? Bunu ben anlama güclüğü çekiyorum, yanlış buluyorum. Bunun gerekçesinin ne olduğunu da açıkçası merak ediyorum. Bizim bilmediğimiz bir sebebi mi var? Bizim çayımız dururken niye biz Azerbaycan'dan çay ithal ediyoruz? Az-çok, niye?

Bunun dışında, çay kanunundan bahsettik, çay kanunun acil ve ertelenemez bir ihtiyaç olduğunu dile getirdik. Tabii, bunu söylerken, yapılacak kanunun özellikle bu taban fiyat konusunu çözmesi gerektiğini düşünüyoruz, ayrıca bu kota ve kontenjan konusunda yaşanan sıkıntılara da çare olması gerektiğini düşünüyoruz. Şimdi, bir taban fiyat açıklanıyor... Taban fiyat bir ürüne devletin koyduğu en alt fiyattır, doğru mu Sayın Genel Müdürüm? Fakat bu taban fiyat maalesef tavan fiyat oluyor, en yüksek fiyat oluyor ve o kota nedeniyle fiyatlar maalesef bunun çok çok altına düşüyor. Böyle bir garabet var. Hatta ben bu konuda bir kanun teklifi de hazırladım, verdim yani açıklanan bu taban fiyatın altında çay alımına izin verilmemesi yönünde. Denebilir ki "Serbest piyasa var, piyasa kurallarına uygun değil." Fakat çay üreticisinin korunabilmesinin de başka bir yolu, yöntemi yok, maalesef böyle bir kısır döngü içindeyiz. O nedenle, bu meselenin de ciddiyetle ele alınması gerektiğini düşünüyorum. Yani o konan taban fiyatın altında piyasada çay alımına mâni olacak düzenlemelerin yapılması gerektiğini düşünüyorum. Taban fiyat diyoruz, en alt fiyat olarak nitelendiriyoruz ama o taban fiyat tavan oluyor, bütün fiyatlar oradan en yüksek fiyat olmuş gibi onun çok çok altına iniyor ve üretici ciddi mağduriyetler yaşıyor.

Bunun dışında gübre konusu, destekleme konusu var. 13 kuruş kilograma verdiğimiz destekleme var kurum olarak. Bu destekleme paralarının biraz daha erken verilmesi yönünde de yine üreticilerin bir talebi var, muhtemelen sizlere de ulaşmıştır. O talebin gerekçesi de şu: İşte, gübreleme dönemine yetiştirelim, gübre alacak paramız yok, ekonomik sıkıntılar belli. Dolayısıyla, gübre destekleme paralarının biraz daha erkene, biraz daha erken ödenmesinde fayda olduğu konusunda üreticilerin de düşünceleri var.

Tabii, kaçak çay konusu var. Yıllık 50 ile 70 bin ton arasında bir kaçak çayın ülkemize girdiği ve bu kaçak çayların giriş sebebinin de işte, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimizde yaşayan insanların aroması nedeniyle, o sertliği nedeniyle o çayı tercih ettiği yönünde. Dolayısıyla, buradan yola çıkarak o sertlikte, o aromada biz ÇAYKUR olarak çay üretemiyor muyuz? Üretebiliyorsak, belki, hani onu piyasaya sunduğumuzda o insanların bu kaçak çay konusundaki talepleri azalabilir. Ayrıca, kaçak olarak elde edilen çayların TASİŞ eliyle ihaleyle satıldığını biliyoruz, doğrudur değil mi Sayın Genel Müdürüm?

Yani, bunun da önüne geçilmesi lazım o çayların piyasaya satışına izin verilmemesi lazım, bu çayların ÇAYKUR'da kalması lazım, o çayların akıbetine ÇAYKUR'un karar vermesi lazım. Adam o kaçak çayı, işte, gümrükte yakalanan kaçak çayı alıyor, belki harmanlıyor, bir şeyler katıyor ve onu piyasaya sunuyor. Buna mâni olmak lazım, ÇAYKUR'un çayını korumak lazım diye düşünüyorum.

Söylenecek çok şey var ama şimdi, iktidar grubu burada yokken biz bir oylama isteriz. O yüzden kısa keseyim, bitireyim istiyorum.

Sizlere çalışmalarınızda başarılar diliyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Kaya.

AHMET KAYA (Trabzon) – Başkanım oylama isteyeceğiz, nerede bu iktidar?

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Değerli üyelerimiz, toplantımıza saat 18.00'de başlamak üzere ben ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.43

6 Nisan 2021 Salı

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 18.01

BAŞKAN: Mustafa SAVAŞ (Aydın)

BAŞKAN VEKİLİ: Nevzat ŞATIROĞLU (İstanbul)

SÖZCÜ: Mevlüt KARAKAYA (Ankara)

KÂTİP: Yavuz SUBAŞI (Balıkesir)

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Toplantıya devam ediyoruz.

Evet, Sayın Genel Müdürüm, buyurun.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

(Bu bölümde ses kaydı olmadığı için yazılamamıştır.)

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – ...salatalığı, fasulyesi tekrardan yetişsin veya meyve-sebzede bir sıkıntı olmaması için, toprakların ölmemesi, suların zehirlenmemesi için kimyasal gübrenin yanında organik gübre kullanımı diye başlandı ama organik tarıma bir vesileyle geçilmiş oldu. organik tarımda da 2 kat fiyat verildiği için 2 kat fiyat da maliyetlerde yüzde 100 artınca satışı da zor oluyor, tüketici de bunu pek tercih etmiyor. Sadece 500-600 ton civarında bir organik çay satışımız oluyor, gerisi depolarda kalıyor.

Yine, aynı şekilde, depolarımızda 2018 öncesinde kuru çayımız bulunmamaktadır. Sayıştayın vermiş olduğu raporda da organik çayla başlayıp konvansiyonel çayda biten ters bir bulgu var. Onun yanlışı düzeltmek için de biz Sayıştaya yazı yazdık. Komisyon Başkanlığına da göndermek istedik, “Gönderilmesine pek ihtiyaç olmaz, uygun olmaz.” gibi söylendi, biz de göndermedik. Sayıştayın raporundaki bir maddede bir terslik vardı. Konvansiyonelden başlıyor, organik çayla bağlanıyor, sanki çay küflenmiş gibi, rutubetlenmiş gibi gösteriliyor. Öyle bir olgu, öyle bir bulgu doğru değil, yoktur; onu biz düzelttik Sayıştay raporlarındaki ters şeye karşın.

İşçiler her yıl olduğu gibi geçen sene sadece pandemi nedeniyle geciktirmek zorunda kaldık alım ilk kez olduğu için. Alımınca belki sosyal mesafe korunabilir mi, olur mu olmaz mı diye biz de biraz korkmuştuk başta ama daha sonra bizim fabrikalarımızda özellikle de üretim döneminde üreticiyle, fabrikadaki işçilerle, taşınmasıyla hiçbir sıkıntımız ve fabrikalarımızda herhangi bir şey olmadı. Yani buna benzer diğer şeylerde üç yıldır zararımız hep geriye doğru gelmekte ki enflasyonist bir ortamda yukarı çıkması gerekirken aşağıya geliyor. Üreticinin mağdur olmaması için yaş çay 650 bin almamız gerekirken 750 bine çıkıyor, bunun parası da krediyle ödeniyor. Kredi faizleri bu sene 8’de kalsaydı 200 milyon gibi zararımız olacaktı, 19’a çıkınca ister istemez yüksek oldu. Ama ancak özel sektör ve diğer kişilere göre en düşük faiz oranını kullanmaktayız. Kredi aldığımız bankaların tamamı da kamu kurum kuruluşlarının bankalarıdır.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Kamu bankaları yani.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Ziraat, Halk, Vakıf veya katılım bankalarıdır. Bunun dışındaki bankalarla pek alışverişimiz yok. Zora kalınca alışverişimiz olabiliyor.

Stok konusunda bu sene kampanyaya muhtemelen 55-60 bin ton civarında bir çay stokuyla gireceğiz ki yılların en düşük seviyesinde. Bu konuda da farklı bir sıkıntımız yok.

“Rize gümrüğünden çok ithalat girişi oluyor.” deniliyor. Türkiye’de çay konusunda tek gümrük Rize olduğu için nereden girerse girsın Rize’den geçmesi gerekiyor. O anlamda yüksek oluyor.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Yazılı olarak da verebilirsiniz Sayın Genel Müdürüm.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Bunların haricinde tamamına daha detaylı, bilgilendirici yazılı olarak bilgi vereceğiz.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ediyorum Sayın Genel Müdürüm.

Sayın Bakan Yardımcım, ilave etmek istediğiniz bir husus varsa buyurun.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben de sizleri sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Aslında hepsi konuşuldu, tekrarı olmasın ama ben bir şeyin altını çizmekte fayda görüyorum. En çok gündeme gelen konulardan zararları Sayın Genel Müdürümüz izah etti. Bu zararlar yapmış olduğumuz yatırımlara rağmen azalmakta ve artan kredi faiz bedellerine rağmen.

Bunun yanında, tabii ki yapmış olduğumuz yatırımlar da var, onlar da göz önüne alınması lazım. Yeni paketleme fabrikası olsun 2019’da tamamladığımız, Fındıklı Sümer Çayı Fabrikası yine 2019’da tamamladığımız. Tabii, ürün çeşitlerini de Sayın Genel Müdürümüz izah etti. İhracat ettiğimiz, ihraç ettiğimiz çay pudrası var Amerika Birleşik Devletleri’ne. Belki o detaylı...

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Matcha çayı.

TARIM VE ORMAN BAKAN YARDIMCISI AKİF ÖZKALDI – Matcha çayı olarak, bunu biraz daha reklamını yapıp artırabiliriz.

Diğer, işte kaçak çayı önlemek için o yöreye uygun Doğu ve Güneydoğu’da Mezopotamya çayı önemli ve artan bizim çay satış reyonlarımız Ankara’da inşallah yakında. Daha önce açtığımız Tirebolu’da var. Fabrikayı bizzat ben kendim gittim, açtım 2019 yılında. Tirebolu’daki var, Erzurum’da var, İstanbul’da açıldı, inşallah önümüzdeki günlerde de Ankara’da bunu Bakanlığımızda açacağız, yüze yakın çeşidi. Görmenizi de tavsiye ederim, bizzat ben açılışında bulunduğum için gerçekten ÇAYKUR markasına, bizlere yakışır bir hizmet oldu.

Kanun konusunda da belki biraz uzamış olabilir ama dört başı mamur bir kanun olsun diye üniversitede de tartışıldı borsa, yerelde. İnşallah önümüzdeki günlerde çok fazla uzatmadan 14 Nisanda Sayın Bakanımıza son hâlini bir sunup ondan sonra tekrar süreci ilerleteceğiz.

Teşekkür ederim ben de.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ediyorum Sayın Bakan Yardımcım.

AHMET KAYA (Trabzon) – Promosyon konusunda ne düşündüğünüzü bir söylerseniz, ya, o önemli bir konu bence. Banka promosyonları konusu Sayın Genel Müdürüm.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Ben cevaplayabilirim Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Buyurun Sayın Genel Müdürüm. Eğer isterseniz yazılı olarak da verilebilir.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Çok kısa söyleyeyim isterseniz.

AHMET KAYA (Trabzon) – Yazılıda çok uzuyor da ne düşünüyorsunuz diye.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Yazılı verin detaylı olarak. Banka isimleri olacağı için, rakamlar olacağı için hataya düşmeyelim. Yazılı olarak verelim.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Tamam Başkanım.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Peki, teşekkür ediyorum.

Şimdi Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğünün 2017 ve 2018 hesap dönemlerine ilişkin sonuç bölümlerini ayrı ayrı okutup ibraya sunacağım.

Önce 2017 yılı sonuç bölümünü okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Sonuç:

Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü 2017 yılı bilançosu ve 267.742.417 Türk lirası dönem zararıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Şimdi 2018 yılının sonuç bölümünü okutuyorum:

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ – Sonuç:

Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü 2018 yılı bilançosu ve 657.086.397,06 Türk lirası dönem zararıyla kapanan gelir tablosu tasvibe sunulur.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – İbra edenler... Etmeyenler... İbra edilmiştir.

Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğünün 2017 ve 2018 yıllarına ait Üst Komisyon toplantısı tamamlanmıştır. Tüm katılımcılara teşekkür ederim.

Sayın Genel Müdürüm, teşekkür konuşması için son sözü size veriyorum, kısa, öz.

Buyurun.

ÇAYKUR GENEL MÜDÜRÜ YUSUF ZİYA ALİM – Sayın Başkanım, değerli üyeler; herkese teşekkür ediyorum. İnşallah önümüzdeki seneler çay, ÇAYKUR bölgemiz için, ülkemiz için daha iyi olacağını düşünüyorum ve o gayretle de çalışmalarımıza devam ediyorum.

Herkese hayırlı akşamlar diliyorum.

BAŞKAN MUSTAFA SAVAŞ – Evet, biz de teşekkür ediyoruz, çalışmalarınızda kolaylıklar diliyoruz. Elinizde çok önemli bir ürün var, marka değeri çok yüksek bir ürün var. İnşallah bunu dünya markası hâline getirirsiniz.

Değerli Komisyon üyeleri, gündemimiz 7 Nisan 2021 Çarşamba günü Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü ile müesseselerinin 2017 ve 2018 yıllarına ait bilanço ve hesaplarının görüşmeleriyle devam edeceğiz.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 18.12

